

WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)

z dnia 19 listopada 2019 r. (*)

Spis treści

Ramy prawne

Prawo Unii

Traktat UE

Karta praw podstawowych

Dyrektywa 2000/78

Prawo polskie

Konstytucja

Nowa ustawa o Sądzie Najwyższym

– Przepisy dotyczące obniżenia wieku przejścia w stan spoczynku sędziów Sądu Najwyższego

– Przepisy dotyczące powoływania sędziów Sądu Najwyższego

– Przepisy dotyczące Izby Dyscyplinarnej

Prawo o ustroju sądów administracyjnych

Ustawa o KRS

Postępowania główne i pytania prejudycjalne

Postępowanie przed Trybunałem

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego w sprawach C 624/18 i C625/18

W przedmiocie pytań w sprawie C 585/18 oraz pytań drugiego i trzeciego w sprawach C624/18 i C625/18

W przedmiocie właściwości Trybunału

W przedmiocie ewentualnego braku potrzeby orzekania

W przedmiocie dopuszczalności pytań drugiego i trzeciego w sprawach C 624/18 i C625/18

W przedmiocie merytorycznego rozpoznania pytań drugiego i trzeciego w sprawach C 624/18 i C625/18

W przedmiocie kosztów

Odesłanie prejudycjalne – Dyrektywa 2000/78/WE – Równość traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy – Niedyskryminacja ze względu na wiek – Obniżenie wieku przejścia w stan spoczynku sędziów Sądu Najwyższego (Polska) – Artykuł 9 ust. 1 – Prawo do środka odwoławczego – Artykuł 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej – Skuteczna ochrona sądowa – Zasada niezawisłości sędziowskiej – Utworzenie w ramach Sądu Najwyższego nowej izby, właściwej między innymi w sprawach dotyczących przejścia w stan spoczynku sędziów tego sądu – Izba złożona z sędziów nowo powołanych przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa – Niezależność Rady – Uprawnienie do odstąpienia od stosowania przepisów krajowych niezgodnych z prawem Unii – Pierwszeństwo prawa Unii

W sprawach połączonych C-585/18, C-624/18 i C-625/18

mających za przedmiot trzy wnioski o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożone przez Sąd Najwyższy (Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych) (Polska) postanowieniami z dnia 30 sierpnia 2018 r. (sprawa C-585/18) i 19 września 2018 r. (sprawy C-624/18 i C-625/18), które wpłynęły do Trybunału odpowiednio w dniach 20 września 2018 r. (sprawa C-585/18) i 3 października 2018 r. (sprawy C-624/18 i C-625/18), w postępowaniach:

A.K.

przeciwko

Krajowej Radzie Sądownictwa (C-585/18),

oraz

CP (C-624/18),

DO (C-625/18)

przeciwko

Sądowi Najwyższemu,

przy udziale

Prokuratora Generalnego, zastępowanego przez Prokuraturę Krajową,

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: K. Lenaerts, prezes, R. Silva de Lapuerta, wiceprezes, J.C. Bonichot, A. Prechal (sprawozdawczyni), E. Regan, P.G. Xuereb i L.S. Rossi, prezesi izb, E. Juhász, M. Ilešič, J. Malenovský i N. Piçarra, sędziowie,

rzecznik generalny: E. Tanchev,

sekretarz: M. Aleksejev, kierownik wydziału, i R. Schiano, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozpraw w dniach 19 marca i 14 maja 2019 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu A.K., CP i DO przez S. Gregorczyk-Abram i M. Wawrykiewicza, adwokatów,
- w imieniu Krajowej Rady Sądownictwa przez D. Drajewicza, J. Dudzicza i D. Pawełczyk-Woicką,
- w imieniu Sądu Najwyższego przez M. Wrzolek-Romańczuk, radcę prawnego,
- w imieniu Prokuratora Generalnego, zastępowanego przez Prokuraturę Krajową, przez S. Bańka, R. Hernanda, A. Reczkę, T. Szafrąńskiego i M. Szumachera,
- w imieniu rządu polskiego przez B. Majczynę i S. Żyrek, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez W. Gontarskiego, adwokata,
- w imieniu rządu łotewskiego przez I. Kucinę i V. Sonecę, działające w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez H. Krämera i K. Herrmann, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Urzędu Nadzoru EFTA przez J.S. Watsona, C. Zatschlera, I.O. Vilhjálmsdóttir i C. Howdle, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 27 czerwca 2019 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Niniejsze wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczą wykładni art. 2 i art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, art. 267 akapit trzeci TFUE, art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą praw podstawowych”), a także art. 9 ust. 1 dyrektywy Rady 2000/78/WE z dnia 27 listopada 2000 r. ustanawiającej ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy (Dz.U. 2000, L 303, s. 16 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 5, t. 4, s. 79).

2 Wnioski te zostały złożone w ramach sporów z jednej strony między A.K., sędzią Naczelnego Sądu Administracyjnego (Polska) a Krajową Radą Sądownictwa (zwaną dalej „KRS”) (sprawa C-585/18) oraz z drugiej strony między CP i DO, sędziami Sądu Najwyższego (Polska) a tym ostatnim sądem (sprawy C-624/18 i C-625/18) w przedmiocie wcześniejszego przejścia przez tych sędziów w stan spoczynku w następstwie wejścia w życie nowych przepisów krajowych.

Ramy prawne

Prawo Unii

Traktat UE

3 Artykuł 2 TUE ma następujące brzmienie:

„Unia opiera się na wartościach poszanowania godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego, jak również poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości. Wartości te są wspólne państwom członkowskim w społeczeństwie opartym na pluralizmie, niedyskryminacji, tolerancji, sprawiedliwości, solidarności oraz na równości kobiet i mężczyzn”.

4 Artykuł 19 ust. 1 TUE stanowi:

„Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej obejmuje Trybunał Sprawiedliwości, Sąd i sądy wyspecjalizowane. Zapewnia on poszanowanie prawa w wykładni i stosowaniu traktatów.

Państwa członkowskie ustanawiają środki niezbędne do zapewnienia skutecznej ochrony prawnej w dziedzinach objętych prawem Unii”.

Karta praw podstawowych

5 Tytuł VI karty praw podstawowych, opatrzony nagłówkiem „Wymiar sprawiedliwości”, obejmuje art. 47, zatytułowany „Prawo do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu”, który stanowi:

„Każdy, kogo [czyjego] prawa i wolności zagwarantowane przez prawo Unii zostały naruszone, ma prawo do skutecznego środka prawnego przed sądem, zgodnie z warunkami przewidzianymi w niniejszym artykule.

Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy. [...]

[...]”.

6 Zgodnie z art. 51 karty praw podstawowych, zatytułowanym „Zakres zastosowania”:

„1. Postanowienia niniejszej karty mają zastosowanie do instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii przy poszanowaniu zasady pomocniczości oraz do państw członkowskich, wyłącznie w zakresie, w jakim stosują one prawo Unii. Szanują one zatem

prawa, przestrzegają zasad i popierają ich stosowanie zgodnie ze swymi odpowiednimi uprawnieniami i w poszanowaniu granic kompetencji Unii powierzonych jej w traktatach.

2. Niniejsza karta nie rozszerza zakresu zastosowania prawa Unii poza kompetencje Unii, nie ustanawia nowych kompetencji ani zadań Unii, ani też nie zmienia kompetencji i zadań określonych w traktatach”.

7 Artykuł 52 ust. 3 karty praw podstawowych stanowi:

„W zakresie, w jakim niniejsza karta zawiera prawa, które odpowiadają prawom zagwarantowanym w europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności [podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r.], ich znaczenie i zakres są takie same jak praw przyznanych przez tę konwencję. Niniejsze postanowienie nie stanowi przeszkody, aby prawo Unii przyznawało szerszą ochronę”.

8 Wyjaśnienia dotyczące karty praw podstawowych (Dz.U. 2007, C 303, s. 17) uściślają odnośnie do art. 47 akapit drugi karty praw podstawowych, że postanowienie to odpowiada art. 6 ust. 1 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (zwanej dalej „EKPC”).

Dyrektywa 2000/78

9 Artykuł 1 dyrektywy 2000/78 stanowi:

„Celem niniejszej dyrektywy jest wyznaczenie ogólnych ram dla walki z dyskryminacją ze względu na [...] wiek [...] w odniesieniu do zatrudnienia i pracy, w celu realizacji w państwach członkowskich zasady równego traktowania”.

10 Artykuł 2 ust. 1 tej dyrektywy przewiduje:

„Do celów niniejszej dyrektywy »zasada równego traktowania« oznacza brak jakichkolwiek form bezpośredniej lub pośredniej dyskryminacji z przyczyn określonych w art. 1”.

11 Artykuł 9 ust. 1 dyrektywy 2000/78 stanowi:

„Państwa członkowskie zapewnią, aby procedury sądowe i/lub administracyjne [...], których celem jest doprowadzenie do stosowania zobowiązań wynikających z niniejszej dyrektywy, były dostępne dla wszystkich osób, które uważają się za pokrzywdzone w związku z naruszeniem wobec nich zasady równego traktowania, nawet po zakończeniu związku, w którym przypuszczalnie miała miejsce dyskryminacja”.

Prawo polskie

Konstytucja

12 Na mocy art. 179 Konstytucji sędziowie są powoływani przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (zwanego dalej „Prezydentem RP”), na wniosek KRS, na czas nieoznaczony.

13 Zgodnie z art. 186 ust. 1 Konstytucji:

„[KRS] stoi na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów”.

14 Artykuł 187 Konstytucji stanowi:

„1. [KRS] składa się z:

1) Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, Ministra Sprawiedliwości, Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego i osoby powołanej przez [Prezydenta RP].

2) piętnastu członków wybranych spośród sędziów Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, sądów administracyjnych i sądów wojskowych,

3) czterech członków wybranych przez Sejm spośród posłów oraz dwóch członków wybranych przez Senat spośród senatorów.

[...]

3. Kadencja wybranych członków [KRS] trwa cztery lata.

4. Ustrój, zakres działania i tryb pracy [KRS] oraz sposób wyboru jej członków określa ustawa”.

Nowa ustawa o Sądzie Najwyższym

– *Przepisy dotyczące obniżenia wieku przejścia w stan spoczynku sędziów Sądu Najwyższego*

15 Artykuł 30 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2002 r., poz. 240) określał, że sędzia Sądu Najwyższego przechodzi w stan spoczynku z dniem ukończenia 70. roku życia.

16 W dniu 20 grudnia 2017 r. Prezydent RP podpisał ustawę z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2018 r., poz. 5, zwaną dalej „nową ustawą o Sądzie Najwyższym”), która weszła w życie w dniu 3 kwietnia 2018 r. Ustawa ta była następnie kilkakrotnie nowelizowana.

17 Zgodnie z art. 37 nowej ustawy o Sądzie Najwyższym:

„§ 1. Sędzia Sądu Najwyższego przechodzi w stan spoczynku z dniem ukończenia 65. roku życia, chyba że nie później niż na 6 miesięcy i nie wcześniej niż na 12 miesięcy przed ukończeniem [65 lat] złoży oświadczenie o woli dalszego zajmowania stanowiska i przedstawi zaświadczenie stwierdzające, że jest zdolny, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków sędziego, wydane na zasadach określonych dla kandydata na stanowisko sędziowskie a [Prezydent RP] wyrazi zgodę na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego Sądu Najwyższego.

§ 1a. [Prezydent RP], przed wyrażeniem zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego Sądu Najwyższego, zasięga opinii [KRS]. [KRS] przekazuje [Prezydentowi RP] opinię w terminie 30 dni od dnia wystąpienia przez [Prezydenta RP] o przedstawienie tej

opinii. W przypadku nieprzekazania opinii w terminie, o którym mowa w zdaniu drugim, uznaje się, że [KRS] wydała opinię pozytywną.

§ 1b. Sporządzając opinię, o której mowa w § 1a, [KRS] bierze pod uwagę interes wymiaru sprawiedliwości lub ważny interes społeczny, w szczególności racjonalne wykorzystanie kadr Sądu Najwyższego lub potrzeby wynikające z obciążenia zadaniami poszczególnych izb Sądu Najwyższego.

[...]

§ 4. Zgoda, o której mowa w § 1, jest udzielana na okres 3 lat, nie więcej niż dwukrotnie. [...]"

18 Artykuł 39 tej ustawy stanowi:

„Datę przejścia sędziego Sądu Najwyższego w stan spoczynku albo przeniesienia sędziego Sądu Najwyższego w stan spoczynku stwierdza [Prezydent RP]"

19 Zgodnie z art. 111 § 1 rzeczony ustawy:

„Sędziowie Sądu Najwyższego, którzy do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy ukończyli 65. rok życia albo ukończą 65. rok życia w okresie trzech miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, z dniem następującym po upływie trzech miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy przechodzą w stan spoczynku, chyba że w terminie miesiąca od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy złożą oświadczenie i zaświadczenie, o których mowa w art. 37 § 1, a [Prezydent RP] wyrazi zgodę na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego Sądu Najwyższego. [...]"

– *Przepisy dotyczące powoływania sędziów Sądu Najwyższego*

20 Na podstawie art. 29 nowej ustawy o Sądzie Najwyższym sędziów Sądu Najwyższego powołuje Prezydent RP na wniosek KRS. W art. 30 tej ustawy zostały wyliczone wymagania, jakie musi spełnić dana osoba, aby można ją było powołać na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego.

– *Przepisy dotyczące Izby Dyscyplinarnej*

21 Nową ustawą o Sądzie Najwyższym ustanowiono w ramach Sądu Najwyższego nową izbę o nazwie „Izba Dyscyplinarna”.

22 Artykuł 20 nowej ustawy o Sądzie Najwyższym stanowi:

„W zakresie dotyczącym Izby Dyscyplinarnej oraz sędziów orzekających w Izbie Dyscyplinarnej uprawnienia Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego określone w:

- art. 14 § 1 pkt 1, 4 i 7, art. 31 § 1, art. 35 § 2, art. 36 § 6, art. 40 § 1 i 4 i art. 51 § 7 i 14
- wykonuje Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Dyscyplinarnej;

– art. 14 § 1 pkt 2 oraz art. 55 § 3 zdanie drugie – Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego wykonuje w porozumieniu z Prezesem Sądu Najwyższego kierującym pracą Izby Dyscyplinarnej”.

23 Artykuł 27 § 1 nowej ustawy o Sądzie Najwyższym stanowi:

„Do właściwości Izby Dyscyplinarnej należą sprawy:

1) dyscyplinarne:

– sędziów Sądu Najwyższego,

[...]

2) z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych dotyczące sędziów Sądu Najwyższego;

3) z zakresu przeniesienia sędziego Sądu Najwyższego w stan spoczynku”.

24 Artykuł 79 nowej ustawy o Sądzie Najwyższym stanowi:

„Sprawy z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych dotyczące sędziów Sądu Najwyższego oraz sprawy z zakresu przeniesienia sędziego Sądu Najwyższego w stan spoczynku rozpoznaje:

1) w pierwszej instancji – Sąd Najwyższy w składzie 1 sędziego Izby Dyscyplinarnej;

2) w drugiej instancji – Sąd Najwyższy w składzie 3 sędziów Izby Dyscyplinarnej”.

25 Zgodnie z art. 25 nowej ustawy o Sądzie Najwyższym:

„Do właściwości Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych należą sprawy z zakresu prawa pracy, ubezpieczeń społecznych [...]”.

26 Przepisy przejściowe nowej ustawy o Sądzie Najwyższym obejmują między innymi następujące przepisy:

„Artykuł 131

Do dnia obsadzenia wszystkich stanowisk sędziów Sądu Najwyższego w Izbie Dyscyplinarnej, sędziego z innej izby nie przenosi się na stanowisko w tej izbie.

[...]

Artykuł 134

Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy sędziowie Sądu Najwyższego orzekający w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych stają się sędziami orzekającymi w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych”.

27 Artykuł 131 nowej ustawy o Sądzie Najwyższym został zmieniony przez art. 1 pkt 14 ustawy z dnia 12 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2018 r., poz. 847), która weszła w życie w dniu 9 maja 2018 r., i stanowi obecnie:

„Sędziowie zajmujący w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy stanowiska w innych izbach Sądu Najwyższego mogą zostać przeniesieni na stanowiska w Izbie Dyscyplinarnej. Do dnia obsadzenia po raz pierwszy wszystkich stanowisk sędziów Sądu Najwyższego w Izbie Dyscyplinarnej, sędzia zajmujący stanowisko w innej izbie Sądu Najwyższego składa wniosek o przeniesienie na stanowisko w Izbie Dyscyplinarnej do [KRS], po uzyskaniu zgody Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego oraz Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Dyscyplinarnej oraz izby, w której zajmuje stanowisko sędzia składający wniosek o przeniesienie. Do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego w Izbie Dyscyplinarnej, do dnia obsadzenia po raz pierwszy wszystkich stanowisk w tej izbie, powołuje [Prezydent RP], na wniosek [KRS]”.

Prawo o ustroju sądów administracyjnych

28 Artykuł 49 ustawy z dnia 25 lipca 2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz.U. z 2017 r., poz. 2188) stanowi, że w sprawach nieuregulowanych w tej ustawie stosuje się odpowiednio przepisy nowej ustawy o Sądzie Najwyższym.

Ustawa o KRS

29 Działalność KRS reguluje ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz.U. Nr 126 z 2011 r., poz. 714), z późniejszymi zmianami wprowadzonymi ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3) (zwana dalej „ustawą o KRS”).

30 Zgodnie z art. 9a ustawy o KRS:

„1. Sejm wybiera spośród sędziów Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, sądów administracyjnych i sądów wojskowych piętnastu członków [KRS] na wspólną czteroletnią kadencję.

2. Dokonując wyboru, o którym mowa w ust. 1, Sejm, w miarę możliwości, uwzględnia potrzebę reprezentacji w [KRS] sędziów poszczególnych rodzajów i szczebli sądów.

3. Wspólna kadencja nowych członków [KRS] wybranych spośród sędziów rozpoczyna się z dniem następującym po dniu, w którym dokonano ich wyboru. Członkowie [KRS] poprzedniej kadencji pełnią swoje funkcje do dnia rozpoczęcia wspólnej kadencji nowych członków [KRS]”.

31 Na podstawie art. 11a ust. 2 ustawy o KRS kandydaci na członków KRS wybieranych spośród sędziów mogą być zgłaszani przez grupę 2000 polskich obywateli lub grupę co najmniej 25 sędziów pozostających w czynnej służbie. Procedura wyboru członków KRS przez Sejm została określona w art. 11d ustawy o KRS.

32 Zgodnie z art. 34 ustawy o KRS zespół, w którego skład wchodzi trzech członków KRS, przyjmuje stanowisko w przedmiocie kandydatów na stanowiska sędziowskie.

33 Artykuł 35 ustawy o KRS stanowi:

„1. Jeżeli na stanowisko sędziowskie albo asesorskie zgłosił się więcej niż jeden kandydat, zespół opracowuje listę rekomendowanych kandydatów.

2. Przy ustalaniu kolejności kandydatów na liście zespół kieruje się przede wszystkim oceną kwalifikacji kandydatów, a ponadto uwzględnia:

1) doświadczenie zawodowe, w tym doświadczenie w stosowaniu przepisów prawa, dorobek naukowy, opinie przełożonych, rekomendacje, publikacje i inne dokumenty dołączone do karty zgłoszenia;

2) opinię kolegium właściwego sądu oraz ocenę właściwego zgromadzenia ogólnego sędziów.

3. Brak dokumentów, o których mowa w ust. 2, nie stanowi przeszkody do opracowania listy rekomendowanych kandydatów”.

34 Zgodnie z art. 37 ust. 1 ustawy o KRS:

„Jeżeli na stanowisko sędziowskie zgłosił się więcej niż jeden kandydat, [KRS] rozpatruje i ocenia wszystkie zgłoszone kandydatury łącznie. W takim przypadku [KRS] podejmuje uchwałę obejmującą rozstrzygnięcia w przedmiocie przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu sędziego w stosunku do wszystkich kandydatów”.

35 Artykuł 44 ustawy o KRS stanowi:

„1. Uczestnik postępowania może odwołać się do Sądu Najwyższego z powodu sprzeczności uchwały [KRS] z prawem, o ile przepisy odrębne nie stanowią inaczej. [...]

1a. W sprawach indywidualnych dotyczących powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego odwołanie przysługuje do Naczelnego Sądu Administracyjnego. W sprawach tych odwołanie do Sądu Najwyższego nie przysługuje. Odwołanie do Naczelnego Sądu Administracyjnego nie może być oparte na zarzucie niewłaściwej oceny spełniania przez kandydatów kryteriów uwzględnianych przy podejmowaniu rozstrzygnięcia w przedmiocie przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu sędziego na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego.

1b. Jeżeli uchwały, o której mowa w art. 37 ust. 1, w sprawach indywidualnych dotyczących powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego nie zaskarżyli wszyscy uczestnicy postępowania, staje się ona prawomocna w części obejmującej rozstrzygnięcie o przedstawieniu wniosku o powołanie do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego, a także w części obejmującej rozstrzygnięcie o nieprzedstawieniu wniosku o powołanie do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego tych uczestników postępowania, którzy nie wnieśli odwołań.

2. Odwołanie wnosi się za pośrednictwem Przewodniczącego [KRS], w terminie dwutygodniowym od doręczenia uchwały z uzasadnieniem. [...]”.

36 Zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o KRS:

„Mandat członków [KRS], o których mowa w art. 187 ust. 1 pkt 2 Konstytucji [RP], wybranych na podstawie przepisów dotychczasowych, trwa do dnia poprzedzającego rozpoczęcie kadencji nowych członków [KRS], nie dłużej jednak niż przez 90 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, chyba że ustał wcześniej w związku z upływem kadencji”.

Postępowania główne i pytania prejudycjalne

37 W sprawie C-585/18 A.K., sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego, który osiągnął wiek 65 lat przed wejściem w życie nowej ustawy o Sądzie Najwyższym, złożył oświadczenie na podstawie art. 37 § 1 i art. 111 § 1 tej ustawy, w którym wyraził wolę dalszego zajmowania stanowiska. W dniu 27 lipca 2018 r. KRS, na podstawie art. 37 § 1a wspomnianej ustawy, wydała negatywną opinię w sprawie tego wniosku. W dniu 10 sierpnia 2018 r. A.K. złożył odwołanie od tej opinii do Sądu Najwyższego. Na poparcie tego odwołania A.K. podniósł w szczególności, że jego wcześniejsze przejście w stan spoczynku w wieku 65 lat narusza art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE i art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, a także dyrektywę 2000/78, w szczególności jej art. 9 ust. 1.

38 Sprawy C-624/18 i C-625/18 dotyczą dwóch sędziów Sądu Najwyższego, CP i DO, którzy również ukończyli 65. rok życia przed wejściem w życie nowej ustawy o Sądzie Najwyższym i którzy nie złożyli oświadczenia na podstawie art. 37 § 1 i art. 111 § 1 tej ustawy. Po otrzymaniu zawiadomienia, że Prezydent RP stwierdził, na podstawie art. 39 wspomnianej ustawy, iż dniem przejścia przez nich w stan spoczynku jest dzień 4 lipca 2018 r., zainteresowani wystąpili do Sądu Najwyższego ze skierowanym przeciwko temu sądowi powództwem o ustalenie, że ich stosunek pracy sędziiego Sądu Najwyższego w stanie czynnym nie przekształcił się z tym dniem w stosunek służbowy sędziiego Sądu Najwyższego w stanie spoczynku. Na poparcie swoich żądań powodowie podnoszą w szczególności naruszenie art. 2 ust. 1 dyrektywy 2000/78 zakazującego dyskryminacji ze względu na wiek.

39 Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego, przed którą toczą się postępowania w tych sprawach, wskazuje w postanowieniach odsyłających w sprawach C-624/18 i C-625/18, że sprawy te wpłynęły do niej, ponieważ Izba Dyscyplinarna nie została jeszcze ukonstytuowana. W tych okolicznościach sąd odsyłający docieka, czy art. 9 ust. 1 dyrektywy 2000/78 i art. 47 karty praw podstawowych nakładają na niego obowiązek odmowy zastosowania przepisów krajowych, które zastrzegają właściwość w tych sprawach dla izby, która nie została jeszcze ukonstytuowana. Sąd ten zaznacza jednak, że pytanie to może się zdezaktualizować w razie faktycznego obsadzenia stanowisk sędziiego w Izbie Dyscyplinarnej.

40 Ponadto, w postanowieniach odsyłających w sprawach C-585/18, C-624/18 i C-625/18, sąd odsyłający stwierdza, że zważywszy w szczególności na okoliczności, w jakich miałyby dojść do powołania nowych sędziów Izby Dyscyplinarnej, rodzą się poważne wątpliwości co do tego, czy ta izba i jej członkowie będą zapewniać wystarczające gwarancje niezawisłości i bezstronności.

41 W tym względzie sąd odsyłający, który przypomina, że sędziowie ci są powoływani przez Prezydenta RP na wniosek KRS, zauważa przede wszystkim, że w następstwie reformy wynikającej z ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw 15 członków KRS – z 25, których liczy ten organ – wybieranych spośród sędziów, jest wskazywanych obecnie nie, jak dotychczas, przez zgromadzenia ogólne sędziów sądów wszystkich szczebli, lecz przez Sejm. Zdaniem sądu

odsyłającego sytuacja ta godzi w zasadę podziału władz stanowiącą podstawę demokratycznego państwa prawnego i nie jest zgodna z obowiązującymi w tej dziedzinie standardami międzynarodowymi i europejskimi, na co wskazują w szczególności rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy nr CM/Rec(2010)12 z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie niezawisłości, skuteczności i roli sędziów, opinia Europejskiej Komisji na rzecz Demokracji przez Prawo (Komisji Weneckiej) nr 904/2017 [CDL-AD(2017)031] z dnia 11 grudnia 2017 r. oraz opinia Rady Konsultacyjnej Sędziów Europejskich (CCJE) nr 10(2007) z dnia 23 listopada 2007 r. w sprawie Rady Sądownictwa w Służbie Społeczeństwu.

42 Następnie zarówno okoliczności, zwłaszcza proceduralne, w jakich aktualni członkowie KRS zostali wyłonieni i powołani w 2018 r., jak i analiza dotychczasowej działalności tego organu w jego obecnym składzie wskazują na podporządkowanie się KRS władzy politycznej oraz na brak zdolności tego organu do wykonywania konstytucyjnego zadania stania na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów.

43 Z jednej strony niedawny wybór nowych członków KRS został dokonany w sposób nietransparentny i zrodziły się istotne wątpliwości co do tego, czy przy jego przeprowadzaniu rzeczywiście zostały spełnione wymogi ustanowione we właściwych przepisach prawa. Dodatkowo nie został spełniony wymóg reprezentatywności różnych rodzajów i szczebli sądów, wynikający z art. 187 ust. 1 pkt 2 Konstytucji. Wśród członków obecnej KRS nie ma bowiem żadnego sędziego Sądu Najwyższego, sądów apelacyjnych czy sądów wojskowych, natomiast w jej skład wchodzi przedstawiciel wojewódzkiego sądu administracyjnego, dwóch przedstawicieli sądów okręgowych i dwunastu przedstawicieli sądów rejonowych.

44 Z drugiej strony analiza działalności nowo utworzonej KRS ukazuje całkowity brak uchwał, w których organ ten zająłby stanowisko służące obronie niezależności Sądu Najwyższego w kontekście kryzysu wywołanego ostatnimi reformami ustawodawczymi, które dotyczyły tego sądu. Natomiast KRS lub jej członkowie publicznie poddawali krytyce członków Sądu Najwyższego za wystąpienie do Trybunału z pytaniami prejudycjalnymi lub za współpracę z instytucjami Unii, w szczególności z Komisją Europejską. Co więcej, praktyka stosowana przez KRS przy opiniowaniu ewentualnego dalszego zajmowania stanowiska sędziego Sądu Najwyższego po ukończeniu nowo ustalonego wieku przejścia w stan spoczynku wynoszącego 65 lat polega – o czym świadczy w szczególności zaskarżona przed sądem odsyłającym w sprawie C-585/18 opinia KRS – na wydawaniu negatywnych opinii bez przedstawienia żadnego uzasadnienia lub z ograniczeniem się do powtórzenia treści art. 37 § 1b nowej ustawy o Sądzie Najwyższym.

45 Ponadto przeprowadzona przez KRS procedura konkursowa mająca na celu obsadzenie 16 ogłoszonych przez Prezydenta RP w dniu 24 maja 2018 r. wolnych stanowisk sędziowskich w Izbie Dyscyplinarnej ukazuje, że wśród 12 wskazanych przez KRS kandydatów, to jest sześciu prokuratorów, dwóch sędziów, dwóch radców prawnych i dwóch pracowników naukowych, znajdują się osoby dotychczas podporządkowane władzy wykonawczej albo osoby, które w toku kryzysu w sprawie praworządności w Polsce działały na zlecenie władzy wykonawczej lub w sposób zbieżny z jej oczekiwaniami, albo wreszcie osoby niespełniające kryteriów prawnych czy też osoby, wobec których orzeczono w przeszłości sankcje dyscyplinarne.

46 Wreszcie sąd odsyłający podkreśla, że procedura wyłaniania przez KRS kandydatów na stanowiska sędziego Izby Dyscyplinarnej, którzy to kandydaci muszą zostać wybrani spoza

dotychczasowego składu sędziów Sądu Najwyższego, została skonstruowana i następnie zmieniona w taki sposób, by KRS mogła działać w sposób uznaniowy, bez umożliwienia przeprowadzenia rzeczywistej kontroli w tym zakresie.

47 Po pierwsze, Sąd Najwyższy został wyłączony z udziału w postępowaniu konkursowym, przez co nie będzie już zagwarantowana skuteczna i konkretna ocena merytorycznych kwalifikacji kandydatów. Po drugie, nieprzedłożenie przez kandydatów dokumentów, o których mowa w art. 35 ust. 2 ustawy o KRS, które mają jednakowoż zasadnicze znaczenie dla wyłonienia konkretnych kandydatów, nie stanowi obecnie – jak wskazuje art. 35 ust. 3 tej ustawy – przeszkody dla stworzenia listy kandydatów rekomendowanych przez KRS. Po trzecie, na podstawie art. 44 wspomnianej ustawy, uchwały KRS stają się prawomocne, jeżeli nie zostaną zaskarżone przez wszystkich kandydatów, co eliminuje tym samym jakąkolwiek skuteczną możliwość przeprowadzenia ich kontroli sądowej.

48 W tym kontekście sąd odsyłający zastanawia się nad znaczeniem, jakie z punktu widzenia poszanowania wypływającego z prawa Unii wymogu niezależności sądów i niezawisłości sędziów państw członkowskich należy przypisać czynnikom takim jak z jednej strony niezależność od władzy politycznej organu odpowiedzialnego za wybór sędziów, a z drugiej strony okoliczności towarzyszące wyborowi składu izby sądu tworzonej od podstaw, przy założeniu, że izba ta będzie właściwa do rozpoznawania spraw podlegających prawu Unii.

49 Na wypadek gdyby taka izba sądowa nie spełniała przywołanego wymogu niezależności, sąd odsyłający stawia pytanie, czy prawo Unii należy interpretować w ten sposób, że nakłada ono na ten sąd obowiązek odmowy zastosowania przepisów prawa krajowego, które zastrzegając tę właściwość dla wyżej wspomnianej izby sądowej, wyłączają jego właściwość do ewentualnego rozpoznania spraw w postępowaniach głównych. W postanowieniach odsyłających w sprawach C-624/18 i C-625/18 sąd odsyłający podkreśla w tym względzie, że ma ogólną właściwość do rozpoznawania spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, co w szczególności upoważnia go do rozpoznawania spraw takich jak te w postępowaniach głównych, w których podnoszone jest naruszenie zakazu dyskryminacji ze względu na wiek w dziedzinie zatrudnienia.

50 W tych okolicznościach Sąd Najwyższy (Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z niniejszymi odesłaniami prejudycjalnymi.

51 W sprawie C-585/18 pytania prejudycjalne brzmią następująco:

„1) Czy art. 267 [akapit trzeci] TFUE [...] w związku z art. 19 ust. 1 i art. 2 TUE oraz art. 47 [karty praw podstawowych] należy interpretować w ten sposób, że utworzona od podstaw izba sądu ostatniej instancji państwa członkowskiego – właściwa do rozpoznania sprawy odwołującego się sędziego sądu krajowego – w której mają orzekać wyłącznie sędziowie wybrani przez organ krajowy mający stać na straży niezależności sądów ([KRS]), który z uwagi na ustrojowy model jego ukształtowania oraz sposób działania nie daje rękojmi niezależności od władzy ustawodawczej i wykonawczej, jest sądem niezależnym i niezawisłym w rozumieniu prawa Unii Europejskiej?

2) W przypadku odpowiedzi negatywnej na pierwsze pytanie, czy art. 267 akapit [trzeci] TFUE w związku z art. 19 ust. 1 i art. 2 TUE oraz art. 47 [karty praw podstawowych] należy interpretować w ten sposób, że niewłaściwa izba sądu ostatniej instancji państwa członkowskiego spełniająca wymogi prawa Unii Europejskiej dla sądu, do której wniesiono środek zaskarżenia w sprawie unijnej, powinna pominąć przepisy krajowej ustawy wyłączające jej właściwość w tej sprawie?”.

52 W sprawach C-624/18 i C-625/18 pytania prejudycjalne zostały sformułowane w następujący sposób:

„1) Czy art. 47 karty praw podstawowych w związku z art. 9 ust. 1 [dyrektywy 2000/78] należy interpretować w ten sposób, że w przypadku wniesienia do sądu ostatniej instancji państwa członkowskiego środka prawnego (pozwu) opartego na zarzucie naruszenia zakazu dyskryminacji ze względu na wiek wobec sędziego tego sądu wraz z wnioskiem o udzielenie zabezpieczenia zgłoszonego roszczenia, sąd ten – w celu udzielenia ochrony uprawnieniom wynikającym z prawa unijnego przez zastosowanie środka tymczasowego przewidzianego w prawie krajowym – ma obowiązek odmówić zastosowania przepisów krajowych zastrzegających właściwość w sprawie, w której wniesiono środek zaskarżenia, dla komórki organizacyjnej tego sądu, która nie działa ze względu na niepowołanie orzekających w niej sędziów?

2) W przypadku powołania sędziów do orzekania w komórce organizacyjnej właściwej w świetle prawa krajowego do rozpoznania wniesionego środka prawnego, czy art. 267 [akapit trzeci] TFUE [...] w związku z art. 19 ust. 1 i art. 2 TUE oraz art. 47 karty praw podstawowych należy interpretować w ten sposób, że utworzona od podstaw izba sądu ostatniej instancji państwa członkowskiego – właściwa do rozpoznania sprawy sędziego sądu krajowego w pierwszej i drugiej instancji – w której mają orzekać wyłącznie sędziowie wybrani przez organ krajowy mający stać na straży niezależności sądów ([KRS]), który z uwagi na ustrojowy model jego ukształtowania oraz sposób działania nie daje rękojmi niezależności od władzy ustawodawczej i wykonawczej, jest sądem niezależnym i niezawisłym w rozumieniu prawa Unii Europejskiej?

3) W przypadku odpowiedzi negatywnej na drugie pytanie, czy art. 267 akapit [trzeci] TFUE w związku z art. 19 ust. 1 i art. 2 TUE oraz art. 47 karty praw podstawowych należy interpretować w ten sposób, że niewłaściwa izba sądu ostatniej instancji państwa członkowskiego spełniająca wymogi prawa Unii Europejskiej dla sądu, do której wniesiono środek zaskarżenia w sprawie unijnej, powinna pominąć przepisy krajowej ustawy wyłączające jej właściwość w tej sprawie?”.

Postępowanie przed Trybunałem

53 Sprawy C-585/18, C-624/18 i C-625/18 zostały połączone decyzją prezesa Trybunału z dnia 5 listopada 2018 r.

54 Postanowieniem z dnia 26 listopada 2018 r., A.K. i in. (C-585/18, C-624/18 i C-625/18, niepublikowanym, EU:C:2018:977), prezes Trybunału uwzględnił wniosek sądu odsyłającego o rozpoznanie niniejszych spraw w trybie przyspieszonym. Zgodnie z tym, co przewiduje art. 105 §§ 2 i 3 regulaminu postępowania przed Trybunałem, data rozprawy została wyznaczona natychmiast, w niniejszym wypadku na dzień 19 marca 2019 r., i podana do wiadomości zainteresowanym stronom jednocześnie z doręczeniem wniosków o wydanie

orzeczenia w trybie prejudycjalnym. Zainteresowanym stronom wyznaczono termin na złożenie ewentualnych uwag na piśmie.

55 W dniu 19 marca 2019 r. odbyła się pierwsza rozprawa przed Trybunałem. W dniu 14 maja 2019 r. Trybunał przeprowadził drugą rozprawę w następstwie, między innymi, wniosku KRS, która nie przedłożyła Trybunałowi uwag na piśmie, nie była reprezentowana na pierwszej rozprawie i domagała się możliwości wystąpienia ustnego, a także w celu umożliwienia zainteresowanym stronom zajęcia stanowiska na temat ewentualnych implikacji wpływających dla niniejszych spraw z wyroku Trybunału Konstytucyjnego (Polska) z dnia 25 marca 2019 r., na mocy którego Trybunał Konstytucyjny uznał art. 9a ustawy o KRS za zgodny z art. 187 ust. 1 pkt 2 i ust. 4 Konstytucji.

56 Podczas tej drugiej rozprawy KRS przedstawiła ponadto uchwałę nr 6 przyjętą przez Zgromadzenie Sędziów Izby Dyscyplinarnej w dniu 13 maja 2019 r., w której zaprezentowane zostało stanowisko tej izby w kwestii postępowania toczącego się w niniejszych sprawach połączonych. Uchwała ta została doręczona zainteresowanym stronom obecnym na rozprawie i dołączona do akt postępowania.

57 W pismach złożonych w sekretariacie Trybunału w dniach 3 i 29 lipca 2019 r., w dniu 16 września 2019 r., a także w dniu 7 listopada 2019 r. przez rząd polski, w dniu 4 lipca 2019 r. przez KRS oraz w dniu 29 października 2019 r. przez Prokuratora Generalnego (Polska) wniesiono o otwarcie ustnego etapu postępowania na nowo.

58 Na poparcie swojego wniosku KRS wskazuje w istocie, że nie zgadza się z opinią rzecznika generalnego, która w przekonaniu tego organu została oparta na błędnych ustaleniach i nie uwzględnia w wystarczającym stopniu argumentacji przedstawionej przez niego na rozprawie w dniu 14 maja 2019 r. W związku z tym Trybunał powinien również ponownie rozważyć możliwość uwzględnienia wcześniej przedstawionych przez KRS uwag na piśmie, które zostały jej zwrócone z powodu ich opóźnionego złożenia.

59 W swoim wniosku z dnia 3 lipca 2019 r. oraz w uzupełnieniu wyjaśnień przedstawionych Trybunałowi w dniach 29 lipca i 16 września 2019 r. rząd polski podkreśla, że również on nie zgadza się z opinią rzecznika generalnego, która zawiera pewne sprzeczności i opiera się – jak miałoby wynikać z niektórych punktów tej opinii oraz z analogicznych punktów zawartych w opinii rzecznika generalnego ogłoszonej w dniu 11 kwietnia 2019 r. w sprawie Komisja/Polska (Niezależność Sądu Najwyższego) (C-619/18, EU:C:2019:325) – na błędnym, zdaniem rządu polskiego, odczytaniu wcześniejszego orzecznictwa Trybunału, a w szczególności wyroku z dnia 27 lutego 2018 r., Associação Sindical dos Juizes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117). Rząd ten utrzymuje ponadto, że opinia rzecznika generalnego zawiera szereg nowych argumentów i poglądów, które nie były w wystarczającym stopniu przedmiotem dyskusji między stronami. Tymczasem z uwagi na rzeczywiste znaczenie tudzież zasadnicze konsekwencje tej opinii dla rozmaitych modeli prawnych obowiązujących w państwach członkowskich w zakresie ukształtowania krajowych rad sędziowskich i procedur powoływania sędziów, wskazane elementy uzasadniają otwarcie ustnego etapu postępowania na nowo w celu umożliwienia wszystkim państwom członkowskim przedstawienia ich stanowiska w tej kwestii. We wniosku z dnia 7 listopada 2019 r., na którego poparcie załączono protokół z rozprawy przeprowadzonej przed Sądem Okręgowym w Krakowie (Polska) noszący datę 6 września 2019 r., rząd polski podnosi, że ten dokument wzbudza obawy, iż orzeczenie, jakie Trybunał wyda w niniejszych sprawach, będzie mogło stanowić źródło podważenia pewności prawnej w Polsce, oraz że ów dokument

zawiera zatem nową okoliczność faktyczną mogącą mieć decydujący wpływ na rzeczone orzeczenie Trybunału.

60 Wreszcie Prokurator Generalny, który zasadniczo powołuje się na wskazane już okoliczności i na argumenty wysuwane już, odpowiednio, przez KRS i przez rząd polski w przedstawionych przez nie wyżej wskazanych wnioskach o otwarcie ustnego etapu postępowania na nowo z dnia 4 i 29 lipca 2019 r., a także z dnia 16 września 2019 r., uważa: po pierwsze, że okoliczności spraw w postępowaniu głównym nie zostały wystarczająco wyjaśnione, na co wskazuje opinia rzecznika generalnego, po drugie, że w tej opinii przedstawiono stanowisko w przedmiocie istotnych kwestii, które nie były przedmiotem dyskusji między stronami, oraz po trzecie, że owa opinia została oparta na błędnym odczytaniu wcześniejszego orzecznictwa Trybunału, który to sposób odczytania ukazuje zdaniem Prokuratora Generalnego nową okoliczność faktyczną mogącą mieć decydujący wpływ na orzeczenie Trybunału.

61 W tym względzie należy przypomnieć, po pierwsze, że statut Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz regulamin postępowania przed Trybunałem nie dają zainteresowanym, o których mowa w art. 23 tego statutu, możliwości przedkładania uwag w odpowiedzi na opinię przedstawioną przez rzecznika generalnego (wyrok z dnia 6 marca 2018 r., *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, pkt 26 i przytoczone tam orzecznictwo).

62 Po drugie, na podstawie art. 252 akapit drugi TFUE rzecznik generalny przedstawia publicznie, przy zachowaniu całkowitej bezstronności i niezależności, uzasadnioną opinię w sprawach, które zgodnie ze statutem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wymagają jego zaangażowania. Trybunał nie jest związany ani tą opinią, ani uzasadnieniem, w oparciu o które rzecznik generalny dochodzi do zawartych w opinii wniosków. W konsekwencji okoliczność, że jeden z zainteresowanych podmiotów nie zgadza się z opinią rzecznika generalnego, bez względu na to, jakie kwestie poruszono w tej opinii, nie może sama w sobie stanowić uzasadnienia dla otwarcia ustnego etapu postępowania na nowo (wyrok z dnia 6 marca 2018 r., *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, pkt 27 i przytoczone tam orzecznictwo).

63 Niemniej jednak Trybunał może w każdej chwili, po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzecznika generalnego, postanowić o otwarciu ustnego etapu postępowania na nowo, zgodnie z art. 83 regulaminu postępowania, w szczególności jeśli uzna, że okoliczności zawisłej przed nim sprawy nie są wystarczająco wyjaśnione, jeśli po zakończeniu tego etapu postępowania strona wskazała nową okoliczność faktyczną mogącą mieć decydujący wpływ na orzeczenie Trybunału lub też jeśli sprawa ma zostać rozstrzygnięta na podstawie argumentu, który nie był przedmiotem dyskusji między zainteresowanymi podmiotami.

64 W niniejszym wypadku Trybunał stwierdza jednak, po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzecznika generalnego, że w następstwie pisemnego etapu postępowania oraz przeprowadzonych przed nim dwóch kolejnych rozpraw, dysponuje wszystkimi informacjami koniecznymi do wydania wyroku. Zaznacza ponadto, że podstawą rozstrzygnięcia niniejszych spraw połączonych nie jest argument, który nie był przedmiotem dyskusji między zainteresowanymi. Trybunał stwierdza wreszcie, że podnoszone przed nim rozmaite wnioski o otwarcie ustnego etapu postępowania na nowo nie wskazują na zaistnienie nowej okoliczności faktycznej, która mogłaby mieć wpływ na orzeczenie, jakie powinien wydać w tych sprawach. W tych okolicznościach nie ma potrzeby zarządzenia otwarcia ustnego etapu postępowania na nowo.

65 Wreszcie, co się tyczy wniosku, w którym KRS ponownie zwraca się do Trybunału o uwzględnienie jej uwag na piśmie z dnia 4 kwietnia 2019 r., należy przypomnieć, że ta strona w postępowaniu głównym, która – podobnie jak inni zainteresowani, o których mowa w art. 23 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej – została wezwana do przedstawienia takich uwag w wyznaczonym do tego terminie, celowo powstrzymała się od takiego przedstawienia we wspomnianym terminie, co wynika z treści skierowanego przez nią do Trybunału pisma z dnia 28 marca 2019 r. W tych okolicznościach wskazane powyżej uwagi na piśmie, które zostały przedstawione przez KRS z opóźnieniem i z tego względu jej zwrócone, tym bardziej nie mogą zostać wzięte pod uwagę przez Trybunał na obecnym etapie postępowania.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego w sprawach C-624/18 i C-625/18

66 W pytaniu pierwszym w sprawach C-624/18 i C-625/18 sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy art. 9 ust. 1 dyrektywy 2000/78 w związku z art. 47 karty praw podstawowych należy interpretować w ten sposób, że w przypadku gdy przed sądem państwa członkowskiego orzekającym w ostatniej instancji zostanie wytoczone powództwo oparte na zarzucie dotyczącym naruszenia zakazu dyskryminacji ze względu na wiek, wynikającego z tej dyrektywy, sąd ten jest zobowiązany odmówić stosowania przepisów krajowych, które zastrzegają właściwość do rozpoznania takiej sprawy dla organu, który tak jak Izba Dyscyplinarna, nie został jeszcze ukonstytuowany, ponieważ nie zostały jeszcze powołane osoby, które miałyby w nim zasiadać.

67 W niniejszych sprawach należy jednak mieć na uwadze fakt, że wkrótce po wydaniu postanowień odsyłających w sprawach C-624/18 i C-625/18 Prezydent RP powołał sędziów Izby Dyscyplinarnej, która w konsekwencji została ukonstytuowana.

68 W związku z tą okolicznością należy stwierdzić, że odpowiedź na pierwsze pytanie w sprawach C-624/18 i C-625/18 utraciła już znaczenie dla orzeczeń, które sąd odsyłający ma wydać w tych dwóch sprawach. Jedyne bowiem brak faktycznego ustanowienia Izby Dyscyplinarnej uzasadniał potrzebę udzielenia takiej odpowiedzi.

69 Tymczasem zgodnie z utrwalonym orzecznictwem procedura ustanowiona w art. 267 TFUE jest instrumentem współpracy pomiędzy Trybunałem i sądami krajowymi, dzięki któremu Trybunał dostarcza sądom krajowym elementów wykładni prawa Unii, które są im niezbędne do rozstrzygnięcia zawisłych przed nimi sporów (wyrok z dnia 19 grudnia 2013 r., Fish Legal i Shirley, C-279/12, EU:C:2013:853, pkt 29 i przytoczone tam orzecznictwo).

70 W tym względzie należy przypomnieć, że odesłanie prejudycjalne nie ma służyć wydawaniu opinii doradczych w przedmiocie pytań ogólnych i hipotetycznych, lecz ma być podyktowane potrzebą skutecznego rozstrzygnięcia sporu (wyrok z dnia 10 grudnia 2018 r., Wightman i in., C-621/18, EU:C:2018:999, pkt 28 i przytoczone tam orzecznictwo). Jeżeli okaże się, że zadane pytanie w sposób oczywisty nie ma już znaczenia dla rozstrzygnięcia sporu, Trybunał powinien orzec, że nie ma potrzeby orzekania w sprawie (zob. podobnie wyrok z dnia 24 października 2013 r., Stoilow i Ko, C-180/12, EU:C:2013:693, pkt 38 i przytoczone tam orzecznictwo).

71 Wynika z tego, że zgodnie z tym, co podnoszą KRS, rząd polski i Komisja, a także zgodnie z sugestią samego sądu odsyłającego, wynikającą z pkt 39 niniejszego wyroku, nie ma już potrzeby orzekania przez Trybunał w przedmiocie pierwszego pytania przedstawionego w sprawach C-624/18 i C-625/18.

W przedmiocie pytań w sprawie C-585/18 oraz pytań drugiego i trzeciego w sprawach C-624/18 i C-625/18

72 W pytaniach prejudycjalnych w sprawie C-585/18 oraz w pytaniach drugim i trzecim w sprawach C-624/18 i C-625/18, które powinny być rozpatrywane łącznie, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 2 i art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, art. 267 TFUE oraz art. 47 karty praw podstawowych należy interpretować w ten sposób, że izba sądu najwyższego szczebla państwa członkowskiego, taka jak Izba Dyscyplinarna, która ma orzekać w sprawach podlegających prawu Unii, spełnia, pod względem warunków, na jakich została ustanowiona i na jakich zostali powołani jej członkowie, wymogi niezawisłości i bezstronności wymagane na mocy tych postanowień prawa Unii. Na wypadek, gdyby tak nie było, sąd odsyłający zwraca się z pytaniem, czy zasadę pierwszeństwa prawa Unii należy interpretować w ten sposób, że wymaga ona od tego sądu odstąpienia od stosowania przepisów krajowych zastrzegających właściwość do rozpoznawania takich spraw dla wspomnianej izby sądowej.

W przedmiocie właściwości Trybunału

73 Prokurator Generalny stanął na stanowisku, po pierwsze, że Trybunał nie jest właściwy do rozpoznania pytań drugiego i trzeciego w sprawach C-624/18 i C-625/18, ponieważ postanowienia prawa Unii przywołane w tych pytaniach nie zawierają definicji „niezależnego i niezawisłego sądu” ani też nie określają standardów dotyczących właściwości sądów krajowych i krajowych rad sędownictwa, w związku z czym kwestie te należą do wyłącznej kompetencji państw członkowskich i pozostają poza jakąkolwiek kontrolą Unii.

74 Należy jednak zauważyć, że sformułowane w ten sposób przez Prokuratora Generalnego argumenty dotyczą w rzeczywistości samego zakresu, a tym samym wykładni tych postanowień prawa Unii. Taka wykładnia należy zaś w sposób oczywisty do właściwości Trybunału, zgodnie z art. 267 TFUE.

75 W tym względzie Trybunał orzekł już, że chociaż organizacja wymiaru sprawiedliwości w państwach członkowskich należy do kompetencji tych ostatnich, to wciąż przy wykonywaniu tej kompetencji państwa członkowskie mają obowiązek dotrzymywać zobowiązań wynikających dla nich z prawa Unii [wyrok z dnia 24 czerwca 2019 r., Komisja/Polska (Niezależność Sądu Najwyższego), C-619/18, EU:C:2019:531, pkt 52 i przytoczone tam orzecznictwo].

76 Po drugie, Prokurator Generalny stwierdził, że jeżeli chodzi o art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE i art. 47 karty praw podstawowych, brak właściwości Trybunału do rozpoznania tych dwóch pytań prejudycjalnych wynika również z faktu, że przepisy krajowe, których dotyczą postępowania główne, nie służą wdrażaniu prawa Unii ani nie są objęte zakresem jego stosowania, a zatem nie mogą być oceniane na podstawie tego prawa.

77 Co się tyczy przede wszystkim postanowień karty praw podstawowych, należy wszak przypomnieć, że w ramach odesłania prejudycjalnego na podstawie art. 267 TFUE Trybunał

może dokonywać wykładni prawa Unii jedynie w granicach przyznanej mu właściwości (wyrok z dnia 30 czerwca 2016 r., Toma i Biroul Executorului Judecătoreasc Horățiu-Vasile Cruduleci, C-205/15, EU:C:2016:499, pkt 22 i przytoczone tam orzecznictwo).

78 Zakres zastosowania karty praw podstawowych w odniesieniu do działań państw członkowskich został określony w jej art. 51 ust. 1, zgodnie z którym postanowienia karty mają zastosowanie do państw członkowskich wyłącznie w zakresie, w jakim państwa te stosują prawo Unii, przy czym postanowienie to potwierdza utrwalone orzecznictwo Trybunału, zgodnie z którym gwarantowane w porządku prawnym Unii prawa podstawowe znajdują zastosowanie we wszystkich sytuacjach podlegających prawu Unii, jednak nie poza takimi sytuacjami (wyrok z dnia 30 czerwca 2016 r., Toma i Biroul Executorului Judecătoreasc Horățiu-Vasile Cruduleci, C-205/15, EU:C:2016:499, pkt 23 i przytoczone tam orzecznictwo).

79 W niniejszym wypadku i w odniesieniu, konkretnie, do art. 47 karty praw podstawowych, należy zaś podkreślić, że w sporach w postępowaniach głównych powodowie podnoszą w szczególności naruszenie przewidzianego w dyrektywie 2000/78 zakazu dyskryminacji ze względu na wiek w zakresie zatrudnienia.

80 Należy ponadto zaznaczyć, że przyznanie prawa do skutecznego środka prawnego potwierdzono w dyrektywie 2000/78, której art. 9 stanowi, iż państwa członkowskie powinny zapewnić, aby wszystkie osoby, które uważają się za pokrzywdzone w związku z naruszeniem wobec nich zasady równego traktowania, której dotyczy ta dyrektywa, miały możliwość dochodzenia swych praw (wyrok z dnia 8 maja 2019 r., Leitner, C-396/17, EU:C:2019:375, pkt 61 i przytoczone tam orzecznictwo).

81 Z powyższego wynika, że niniejsze sprawy mają swe źródło w sytuacjach podlegających prawu Unii, w związku z czym powodowie w postępowaniach głównych mogą zasadnie powoływać się na prawo do skutecznej ochrony sądowej zagwarantowane im w art. 47 karty praw podstawowych.

82 Co się tyczy następnie zakresu stosowania art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, należy przypomnieć, że postanowienie to ma na celu zagwarantowanie skutecznej ochrony prawnej w „dziedzinach objętych prawem Unii”, niezależnie od tego, w jakiej sytuacji państwa członkowskie stosują to prawo w rozumieniu art. 51 ust. 1 karty praw podstawowych [wyrok z dnia 24 czerwca 2019 r., Komisja/Polska (Niezależność Sądu Najwyższego), C-619/18, EU:C:2019:531, pkt 50 i przytoczone tam orzecznictwo].

83 Wbrew twierdzeniom Prokuratora Generalnego w tym względzie okoliczność, że krajowe przepisy przewidujące obniżenie wynagrodzeń, których dotyczyła sprawa zakończona wyrokiem z dnia 27 lutego 2018 r., Associação Sindical dos Juizes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117), zostały przyjęte z nadrzędnych względów powiązanych ze zlikwidowaniem nadmiernego deficytu budżetowego odnośnego państwa członkowskiego i w kontekście programu pomocy finansowej Unii udzielonej na rzecz tego państwa członkowskiego, w żaden sposób nie wpłynęła – jak wynika z pkt 29–40 tego wyroku – na wykładnię, która skłoniła Trybunał do wyciągnięcia wniosku, że art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE miał zastosowanie w owej sprawie. Powyższy wniosek został w istocie oparty na okoliczności, że organ krajowy, którego dotyczyła tamta sprawa, a mianowicie Tribunal de Contas (trybunał obrachunkowy, Portugalia) mógł – z zastrzeżeniem zweryfikowania tej okoliczności przez sąd odsyłający w tamtej sprawie – rozstrzygać jako sąd kwestie dotyczące

stosowania lub wykładni prawa Unii, a zatem wchodzące w zakres dziedzin objętych tym prawem [wyrok z dnia 24 czerwca 2019 r., Komisja/Polska (Niezależność Sądu Najwyższego), C-619/18, EU:C:2019:531, pkt 51 i przytoczone tam orzecznictwo].

84 Ponieważ w sporach w postępowaniach głównych podnoszone są naruszenia przepisów prawa Unii, wystarczy zauważyć, że w tym wypadku organ powołany do rozstrzygania tych sporów będzie musiał orzekać w kwestiach związanych ze stosowaniem lub z wykładnią prawa Unii, a zatem wchodzących w zakres dziedzin objętych tym prawem w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE.

85 Wreszcie, co się tyczy Protokołu (nr 30) w sprawie stosowania Karty praw podstawowych Unii Europejskiej do Polski i Zjednoczonego Królestwa (Dz.U. 2010, C 83, s. 313), na który także powołał się Prokurator Generalny, należy wskazać, że protokół ten nie dotyczy art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, oraz przypomnieć, że nie podważa on również kwestii stosowania karty praw podstawowych w Polsce i nie ma na celu zwolnienia Rzeczypospolitej Polskiej z obowiązku poszanowania postanowień tej karty [wyrok z dnia 24 czerwca 2019 r., Komisja/Polska (Niezależność Sądu Najwyższego), C-619/18, EU:C:2019:531, pkt 53 i przytoczone tam orzecznictwo].

86 Z powyższego wynika, że Trybunał jest właściwy do dokonania wykładni art. 47 karty praw podstawowych i art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w niniejszych sprawach.

W przedmiocie ewentualnego braku potrzeby orzekania

87 KRS, Prokurator Generalny i rząd polski poinformowali, że w dniu 17 grudnia 2018 r. Prezydent RP podpisał ustawę z dnia 21 listopada 2018 r. o zmianie [nowej] ustawy o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2018 r., poz. 2507, zwaną dalej „ustawą z dnia 21 listopada 2018 r.”), która weszła w życie w dniu 1 stycznia 2019 r.

88 Z art. 1 tej ustawy wynika, że art. 37 §§ 1a–4 oraz art. 111 § 1 nowej ustawy o Sądzie Najwyższym zostają uchylone, a art. 37 § 1 tej ustawy otrzymuje brzmienie, zgodnie z którym „[s]ędzia Sądu Najwyższego przechodzi w stan spoczynku z dniem ukończenia 65. roku życia”. Zaznacza się jednak, że ten ostatni przepis znajduje zastosowanie wyłącznie do sędziów Sądu Najwyższego, którzy objęli stanowisko po dniu 1 stycznia 2019 r. Sędziowie Sądu Najwyższego, którzy objęli stanowisko przed tym dniem, podlegają dotychczasowym przepisom art. 30 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym, który przewidywał przejście w stan spoczynku w wieku 70 lat.

89 Artykuł 2 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 2018 r. stanowi, że „[s]ędzia Sądu Najwyższego albo sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego, który przeszedł w stan spoczynku na podstawie art. 37 §§ 1–4 albo art. 111 § 1 lub § 1a [nowej ustawy o Sądzie Najwyższym], z dniem wejścia w życie [ustawy z dnia 21 listopada 2018 r.] powraca do pełnienia urzędu na stanowisku zajmowanym w dniu wejścia w życie [nowej ustawy o Sądzie Najwyższym]. Służbę na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego albo sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego uważa się za nieprzerwaną”.

90 Artykuł 4 ustawy z dnia 21 listopada 2018 r. przewiduje w ust. 1, że „[p]ostępowania wszczęte na podstawie art. 37 § 1 oraz art. 111 § 1–1b [nowej ustawy o Sądzie Najwyższym] i postępowania odwoławcze w tych sprawach, niezakończone do dnia wejścia w życie [tej] ustawy, podlegają umorzeniu”, natomiast w ust. 2 stanowi, że „[p]ostępowania w sprawach

o ustalenie istnienia stosunku służbowego sędziego Sądu Najwyższego albo sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego w stanie czynnym, dotyczące sędziów, o których mowa w art. 2 ust. 1, wszczęte i niezakończone do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, podlegają umorzeniu”.

91 Zdaniem KRS, Prokuratora Generalnego i rządu polskiego z art. 1 i art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 2018 r. wynika, że sędziowie będący stronami w postępowaniach głównych, którzy przeszli w stan spoczynku na podstawie obecnie uchylonych przepisów nowej ustawy o Sądzie Najwyższym, zostali automatycznie przywrócenii do pełnienia urzędu w swoich sądach, do czasu osiągnięcia przez nich, zgodnie z wcześniej obowiązującymi przepisami krajowymi, wieku 70 lat, przy czym została zniesiona również jakakolwiek możliwość przedłużenia przez Prezydenta RP ich czynnej służby po osiągnięciu zwykłego wieku przejścia w stan spoczynku.

92 W tych okolicznościach i zgodnie z art. 4 tej ustawy nakazującym umorzenie postępowań takich jak postępowania główne postępowania te miałyby stać się bezprzedmiotowe, w związku z czym nie istniałaby już potrzeba orzeczenia przez Trybunał w przedmiocie niniejszych odesłań prejudycjalnych.

93 Wobec powyższego w dniu 23 stycznia 2019 r. Trybunał zwrócił się do sądu odsyłającego celem ustalenia, czy po wejściu w życie ustawy z dnia 21 listopada 2018 r. sąd ten uważał, że odpowiedź na jego pytania prejudycjalne jest nadal konieczna, aby umożliwić mu wydanie orzeczenia w zawisłych przed nim sprawach.

94 W odpowiedzi z dnia 25 stycznia 2019 r. sąd odsyłający ustosunkował się do tego pytania twierdząco, wyjaśniając jednocześnie, że postanowieniami z dnia 23 stycznia 2019 r. zawiesił postępowanie w sprawie wniosków o umorzenie postępowania, podniesionych przed nim przez Prokuratora Generalnego na podstawie art. 4 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 21 listopada 2018 r., do czasu wydania przez Trybunał orzeczenia w niniejszych sprawach.

95 W odpowiedzi tej sąd odsyłający wskazuje, że udzielenie odpowiedzi na pytania przedstawione w tych sprawach jest nadal niezbędne do rozstrzygnięcia kwestii wstępnych w celu wydania wyroków w sprawach głównych.

96 Ponadto, co się tyczy istoty sporu w postępowaniach głównych, celem ustawy z dnia 21 listopada 2018 r. nie było usunięcie stanu niezgodności prawa krajowego z prawem Unii, lecz wykonanie środków tymczasowych zarządzonych przez wiceprezesa Trybunału w postanowieniu z dnia 19 października 2018 r., Komisja/Polska (C-619/18 R, niepublikowanym, EU:C:2018:852), potwierdzonych postanowieniem Trybunału z dnia 17 grudnia 2018 r., Komisja/Polska (C-619/18 R, EU:C:2018:1021). A zatem ustawa ta nie uchylila ex tunc spornych przepisów krajowych ani ich skutków prawnych. Zdaniem sądu odsyłającego, o ile wspomniana ustawa ma na celu przywrócenie sędziów będących powodami w postępowaniach głównych do pełnienia urzędu po przejściu przez nich w stan spoczynku i wprowadzenie fikcji prawnej nieprzerwanej czynnej służby sędziowskiej wskutek tego przywrócenia, o tyle powództwa w postępowaniach głównych zmierzają do ustalenia, że zainteresowani sędziowie nigdy nie przeszli w stan spoczynku i przez cały ten czas pozostawali w stanie czynnej służby, do czego mogłoby doprowadzić jedynie wyłączenie spornych przepisów krajowych z uwagi na pierwszeństwo prawa Unii. Tymczasem rozróżnienie to ma zasadnicze znaczenie dla określenia statusu zainteresowanych sędziów z punktu widzenia ich zdolności podejmowania czynności orzeczniczych czy organizacyjno-

administracyjnych, a także ewentualnych wzajemnych z Sądem Najwyższym roszczeń majątkowych ze stosunku pracy będącego elementem stosunku służbowego, czy też nawet odpowiedzialności dyscyplinarnej. W tym ostatnim względzie sąd odsyłający podkreśla, że według wypowiedzi przedstawicieli władzy politycznej do dnia 1 stycznia 2019 r., czyli do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 21 listopada 2018 r., wspomniani sędziowie sprawowali funkcje sędziowskie bezprawnie.

97 Należy przypomnieć, że – jak wynika z utrwalonego orzecznictwa – jedynie do sądu krajowego, przed którym zawisł spór i na którym spoczywa odpowiedzialność za wydanie orzeczenia, należy – przy uwzględnieniu okoliczności konkretnej sprawy – zarówno ocena, czy do wydania wyroku jest mu niezbędne uzyskanie orzeczenia prejudycjalnego, jak i ocena znaczenia pytań, które przedkłada Trybunałowi. W związku z tym, jeśli postawione pytania dotyczą wykładni przepisu prawa Unii, Trybunał jest w zasadzie zobowiązany do wydania orzeczenia (wyrok z dnia 10 grudnia 2018 r., *Wightman i in.*, C-621/18, EU:C:2018:999, pkt 26 i przytoczone tam orzecznictwo).

98 Wynika stąd, że pytania dotyczące prawa Unii korzystają z domniemania posiadania znaczenia dla sprawy. Odmowa wydania przez Trybunał orzeczenia w przedmiocie złożonego przez sąd krajowy wniosku jest możliwa tylko wtedy, gdy jest oczywiste, że wykładnia przepisu prawa Unii, o którą wniesiono, nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym lub z przedmiotem postępowania głównego, gdy problem jest natury hipotetycznej bądź gdy Trybunał nie dysponuje informacjami w zakresie stanu faktycznego lub prawnego niezbędnymi do udzielenia użytecznej odpowiedzi na postawione mu pytania (wyrok z dnia 10 grudnia 2018 r., *Wightman i in.*, C-621/18, EU:C:2018:999, pkt 27 i przytoczone tam orzecznictwo).

99 W niniejszych sprawach należy przede wszystkim podkreślić, że sąd odsyłający, poprzez pytania, które skierował do Trybunału, oraz poprzez wykładnię prawa Unii, o którą w tym wypadku wnosi, zmierza do uzyskania wyjaśnień nie na temat istoty zawisłych przed nim sporów, które same w sobie dotyczą innych zagadnień z zakresu prawa Unii, lecz w odniesieniu do kwestii proceduralnej, którą sąd ten powinien rozstrzygnąć *in limine litis*, ponieważ dotyczy ona samej właściwości tego sądu do rozpoznania tych sporów.

100 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunał jest właściwy do wskazania sądowi krajowemu elementów prawa Unii, które mogą przyczynić się do rozstrzygnięcia powstałej przed nim kwestii związanej z właściwością (wyroki: z dnia 22 października 1998 r., *IN. CO. GE.'90 i in.*, od C-10/97 do C-22/97, EU:C:1998:498, pkt 15 i przytoczone tam orzecznictwo, a także z dnia 12 grudnia 2002 r., *Universale-Bau i in.*, C-470/99, EU:C:2002:746, pkt 43). Jest tak w szczególności w przypadku, gdy – jak w niniejszych sprawach, co wynika z pkt 79–81 niniejszego wyroku – przedstawione pytania dotyczą kwestii, czy organ krajowy, posiadający zazwyczaj właściwość do rozpoznania sporu, w którym jednostka powołuje się na prawo wynikające z prawa Unii, spełnia wymogi wypływające z zagwarantowanego w art. 47 karty praw podstawowych i art. 9 ust. 1 dyrektywy 2000/78 prawa do skutecznego środka prawnego.

101 Jeżeli chodzi o ustawę z dnia 21 listopada 2018 r., nie dotyczy ona aspektów związanych z właściwością do rozpoznania spraw w postępowaniach głównych, w których sąd odsyłający ma wydać rozstrzygnięcie i w odniesieniu do których zwrócił się w tym wypadku o dokonanie wykładni prawa Unii.

102 Następnie należy uściślić, że okoliczność, iż przepisy krajowe, takie jak art. 4 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 21 listopada 2018 r., przewidują zakończenie postępowań takich jak postępowania główne, co do zasady i w braku orzeczenia sądu odsyłającego nakazującego takie zakończenie lub umorzenie postępowania nie może prowadzić do stwierdzenia przez Trybunał, że nie istnieje już potrzeba wydania orzeczenia w przedmiocie pytań skierowanych do niego w trybie prejudycjalnym.

103 Należy bowiem przypomnieć, że sądy krajowe mają możliwie szerokie uprawnienie występowania do Trybunału o wykładnię przepisów prawa Unii wymagających zastosowania z ich strony, które to uprawnienie w przypadku sądów orzekających w ostatniej instancji przekształca się w obowiązek, z zastrzeżeniem wyjątków uznanych w orzecznictwie Trybunału. Przepis prawa krajowego nie może zatem stanąć na przeszkodzie skorzystaniu przez sąd krajowy z tego uprawnienia, względnie wywiązaniu się z tego obowiązku. Zarówno wspomniane uprawnienie, jak i przywołany obowiązek stanowią bowiem nieodłączne elementy ustanowionego na mocy art. 267 TFUE systemu współpracy pomiędzy sądami krajowymi a Trybunałem, i są nieodłącznie związane ze sprawowaniem funkcji sądów stosujących prawo Unii, powierzonych sądom krajowym na mocy tego postanowienia (wyrok z dnia 5 kwietnia 2016 r., PFE, C-689/13, EU:C:2016:199, pkt 32, 33 i przytoczone tam orzecznictwo).

104 Przepisy krajowe, takie jak te, o których mowa w pkt 102 niniejszego wyroku, nie mogą zatem stanąć na przeszkodzie temu, by izba sądu orzekającego w ostatniej instancji, skonfrontowana z kwestią dotyczącą wykładni prawa Unii, podtrzymała pytania, z którymi zwróciła się do Trybunału w trybie prejudycjalnym.

105 Wreszcie należy podkreślić, że jeżeli chodzi o sprawy C-624/18 i C-625/18, które dotyczą trwania lub ustania stosunku służbowego sędziego w stanie czynnym między powodami w postępowaniu głównym a ich pracodawcą, Sądem Najwyższym, to z wyjaśnień przedstawionych przez sąd odsyłający, przybliżonych w pkt 96 niniejszego wyroku, wynika, że – zwłaszcza w świetle wszystkich konsekwencji wpływających z istnienia takiego stosunku służbowego – ewentualny brak potrzeby wydania orzeczenia w przedmiocie zawisłych przed tym sądem spraw nie stanowi oczywistego następstwa samego tylko faktu wejścia w życie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 2018 r.

106 Z powyższego wynika, że przyjęcie i wejście w życie ustawy z dnia 21 listopada 2018 r. nie może stanowić uzasadnienia dla odstąpienia przez Trybunał od wydania orzeczenia w przedmiocie pytań drugiego i trzeciego w sprawach C-624/18 i C-625/18.

107 Natomiast co się tyczy sprawy C-585/18, należy przypomnieć, że odwołanie do sądu odsyłającego zostało wniesione od opinii KRS wydanej w ramach postępowania mogącego prowadzić ewentualnie do decyzji o dalszym zajmowaniu stanowiska sędziego przez odwołującego się w postępowaniu głównym po osiągnięciu nowo ustalonego wieku przejścia w stan spoczynku wynoszącego 65 lat.

108 Należy jednak zauważyć, że ze wspomnianych powyżej wyjaśnień, których dostarczył sąd odsyłający, nie wynika, by to odwołanie mogło zachować swój przedmiot, zwłaszcza, by taka opinia mogła pozostać nieobjęta utratą mocy, jako że na podstawie przyjętych w międzyczasie przepisów krajowych zarówno przepisy krajowe określające ów nowy wiek przejścia w stan spoczynku, jak i przepisy ustanawiające procedurę przedłużenia czynnej służby, w którą wpisywała się konieczność wydania takiej opinii, zostały uchylone z tym

skutkiem, że odwołujący się w postępowaniu głównym może pełnić urząd na stanowisku sędziego do ukończenia 70. roku życia, zgodnie z przepisami krajowymi obowiązującymi przed przyjęciem uchylonych w ten sposób przepisów.

109 W tych okolicznościach i mając na uwadze zasady przypomniane w pkt 69 i 70 niniejszego wyroku, nie ma już potrzeby, by Trybunał wydał orzeczenie w przedmiocie pytań przedstawionych w sprawie C-585/18.

W przedmiocie dopuszczalności pytań drugiego i trzeciego w sprawach C-624/18 i C-625/18

110 Rząd polski podnosi, że pytania drugie i trzecie w sprawach C-624/18 i C-625/18 są niedopuszczalne. Po pierwsze, pytania te są bezprzedmiotowe, a odpowiedź na nie nie jest konieczna, gdyż postępowania w tych sprawach toczące się przed Izbą Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, która zwróciła się z pytaniami prejudycjalnymi, są obarczone wadą skutkującą ich nieważnością, zgodnie z art. 379 pkt 4 kodeksu postępowania cywilnego, z powodu naruszenia przepisów dotyczących składu i właściwości sądów. Niniejsze sprawy przyjął bowiem do rozpoznania skład trzyosobowy, mimo że art. 79 nowej ustawy o Sądzie Najwyższym przewiduje, że sprawy takie jak te w postępowaniu głównym w pierwszej instancji rozpoznaje sąd w składzie jednego sędziego. Po drugie, odpowiedzi na te pytania nie mogłyby w żadnym razie upoważnić sądu odsyłającego do rozpoznania spraw, które należą do właściwości innej izby Sądu Najwyższego, bez naruszenia przy tym wyłącznej kompetencji państw członkowskich w zakresie organizacji wymiaru sprawiedliwości i wykroczenia poza kompetencje Unii, ani też, w konsekwencji, okazać się istotne dla rozstrzygnięcia sporów w postępowaniach głównych.

111 Wysuwane w ten sposób argumenty, które odnoszą się do aspektów dotyczących istoty sprawy, nie mogą jednak w żaden sposób wpłynąć na dopuszczalność postawionych pytań.

112 Wspomniane pytania dotyczą bowiem zasadniczo właśnie tego, czy pomimo obowiązujących w danym państwie członkowskim przepisów krajowych dotyczących określenia właściwości sąd taki jak sąd odsyłający ma obowiązek, na podstawie przywołanych w tych pytaniach postanowień prawa Unii, pozostawienia tych przepisów krajowych bez stosowania i przejęcia, w stosownym przypadku, właściwości do rozpoznania spraw w postępowaniach głównych. Wyrok, którym Trybunał potwierdziłby istnienie takiego obowiązku, byłby zaś wiążący dla sądu odsyłającego i wszystkich pozostałych organów Rzeczypospolitej Polskiej bez możliwości zapobieżenia temu przez przepisy krajowe dotyczące nieważności postępowań lub określenia właściwości, do których odwołuje się rząd polski.

113 Wynika z tego, że nie można uwzględnić zastrzeżeń formułowanych przez rząd polski co do dopuszczalności wspomnianych pytań.

W przedmiocie merytorycznego rozpoznania pytań drugiego i trzeciego w sprawach C-624/18 i C-625/18

114 Należy przypomnieć, że – jak wynika z pkt 77–81 niniejszego wyroku – w sytuacjach takich jak te rozpatrywane w postępowaniach głównych, w których powodowie podnoszą naruszenie w stosunku do nich ustanowionego w dyrektywie 2000/78 zakazu dyskryminacji ze względu na wiek w zakresie zatrudnienia, zastosowaniu podlegają zarówno art. 47 karty

praw podstawowych, gwarantujący prawo do skutecznej ochrony sądowej, jak i art. 9 ust. 1 wspomnianej dyrektywy, potwierdzający to prawo do skutecznego środka prawnego.

115 W tym względzie, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, nawet jeżeli w przypadku braku uregulowań Unii w danej dziedzinie to prawo wewnętrzne każdego państwa członkowskiego winno wskazywać właściwe organy sądowe oraz określać zasady postępowania w sprawach mających za przedmiot ochronę praw jednostki wynikających z prawa Unii, to jednak państwa członkowskie ponoszą odpowiedzialność za zapewnienie w każdym przypadku poszanowania prawa do skutecznej ochrony sądowej tych praw, zagwarantowanego w art. 47 karty praw podstawowych (zob. podobnie wyroki: z dnia 22 października 1998 r., IN. CO. GE.'90 i in., od C-10/97 do C-22/97, EU:C:1998:498, pkt 14 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 15 kwietnia 2008 r., Impact, C-268/06, EU:C:2008:223, pkt 44, 45; a także z dnia 19 marca 2015 r., E.ON Földgáz Trade, C-510/13, EU:C:2015:189, pkt 49, 50 i przytoczone tam orzecznictwo).

116 Ponadto należy przypomnieć, że w art. 52 ust. 3 karty praw podstawowych uściślono, iż w zakresie, w jakim karta ta zawiera prawa, które odpowiadają prawom zagwarantowanym w EKPC, ich znaczenie i zakres są takie same jak praw przyznanych przez tę konwencję.

117 Jak wynika zaś z wyjaśnień dotyczących art. 47 karty praw podstawowych, które na mocy art. 6 ust. 1 akapit trzeci TUE i art. 52 ust. 7 tej karty, podlegają uwzględnieniu przy dokonywaniu jej wykładni, akapity pierwszy i drugi art. 47 karty praw podstawowych odpowiadają art. 6 ust. 1 i art. 13 EKPC (wyrok z dnia 30 czerwca 2016 r., Toma i Biroul Executorului Judecătoresc Horăţiu-Vasile Cruduleci, C-205/15, EU:C:2016:499, pkt 40 i przytoczone tam orzecznictwo).

118 Trybunał musi zatem dbać o to, aby dokonywana przez niego wykładnia art. 47 akapit drugi karty praw podstawowych zapewniała poziom ochrony, który nie narusza poziomu ochrony gwarantowanego przez art. 6 EKPC zgodnie z jego wykładnią dokonaną przez Europejski Trybunał Praw Człowieka (wyrok z dnia 29 lipca 2019 r., Gambino i Hyka, C-38/18, EU:C:2019:628, pkt 39).

119 Co się tyczy treści owego art. 47 akapit drugi karty praw podstawowych, z samego brzmienia tego postanowienia wynika, że określone w nim prawo podstawowe do skutecznego środka prawnego oznacza w szczególności przysługujące każdemu prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia jego sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd.

120 Wymóg niezawisłości sędziowskiej, stanowiącej integralny element sądenia, wchodzi w zakres istoty prawa do skutecznej ochrony sądowej oraz prawa podstawowego do rzetelnego procesu sądowego, które to prawo ma fundamentalne znaczenie jako gwarancja ochrony wszystkich praw wywodzonych przez jednostki z prawa Unii, oraz zachowania wartości wspólnych państwom członkowskim wyrażonych w art. 2 TUE, w szczególności wartości państwa prawnego [wyrok z dnia 24 czerwca 2019 r., Komisja/Polska (Niezależność Sądu Najwyższego), C-619/18, EU:C:2019:531, pkt 58 i przytoczone tam orzecznictwo].

121 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem wspomniany wymóg niezawisłości ma dwa aspekty. Pierwszy aspekt, o charakterze zewnętrznym, wymaga, aby dany organ wypełniał swoje zadania w pełni autonomicznie, bez podległości w ramach hierarchii służbowej, bez podporządkowania komukolwiek, w sposób wolny od nakazów czy wytycznych z jakiegokolwiek źródła, pozostając w ten sposób pod ochroną przed ingerencją i naciskami

z zewnątrz, które mogą zagrozić niezależności osądu jego członków i wpływać na ich rozstrzygnięcia [wyroki: z dnia 25 lipca 2018 r., Minister for Justice and Equality (Nieprawidłowości w systemie sądownictwa), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, pkt 63 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 24 czerwca 2019 r., Komisja/Polska (Niezależność Sądu Najwyższego), C-619/18, EU:C:2019:531, pkt 72].

122 Drugi aspekt, o charakterze wewnętrznym, łączy się z kolei z pojęciem bezstronności i dotyczy jednakowego dystansu do stron sporu i ich odpowiednich interesów w odniesieniu do jego przedmiotu. Aspekt ten wymaga przestrzegania obiektywizmu oraz braku wszelkiego interesu w rozstrzygnięciu sporu poza ścisłym stosowaniem przepisu prawa [wyroki: z dnia 25 lipca 2018 r., Minister for Justice and Equality (Nieprawidłowości w systemie sądownictwa), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, pkt 65 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 24 czerwca 2019 r., Komisja/Polska (Niezależność Sądu Najwyższego), C-619/18, EU:C:2019:531, pkt 73].

123 Powyższe gwarancje niezawisłości i bezstronności wymagają istnienia zasad, w szczególności co do składu organu, powoływania jego członków, okresu trwania ich kadencji oraz powodów ich wyłączenia lub odwołania, pozwalających wykluczyć, w przekonaniu jednostek, wszelką uzasadnioną wątpliwość co do niezależności tego organu od czynników zewnętrznych oraz neutralności względem ścierających się przed nim interesów [wyroki: z dnia 25 lipca 2018 r., Minister for Justice and Equality (Nieprawidłowości w systemie sądownictwa), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, pkt 66 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 24 czerwca 2019 r., Komisja/Polska (Niezależność Sądu Najwyższego), C-619/18, EU:C:2019:531, pkt 74].

124 Ponadto, zgodnie z zasadą podziału władz charakteryzującą funkcjonowanie państwa prawnego, konieczne jest zagwarantowanie niezależności sądów względem władzy ustawodawczej i wykonawczej (zob. podobnie wyrok z dnia 10 listopada 2016 r., Poltorak, C-452/16 PPU, EU:C:2016:858, pkt 35).

125 W tym względzie ważne jest, by sędziowie byli chronieni przed ingerencją lub naciskami z zewnątrz, które mogłyby zagrozić ich niezależności. Zasady, o których mowa w pkt 123 niniejszego wyroku, powinny pozwalać w szczególności na wykluczenie nie tylko wszelkiego bezpośredniego wpływu w postaci zaleceń, ale również bardziej pośrednich form oddziaływania, które mogą zaważyć na decyzjach danych sędziów [zob. podobnie wyrok z dnia 24 czerwca 2019 r., Komisja/Polska (Niezależność Sądu Najwyższego), C-619/18, EU:C:2019:531, pkt 112 i przytoczone tam orzecznictwo].

126 Ta wykładnia art. 47 karty praw podstawowych znajduje potwierdzenie w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPC) odnoszącym się do art. 6 ust. 1 EKPC, zgodnie z którym to postanowienie wymaga, aby sądy były niezależne zarówno od stron, jak i od władzy wykonawczej i ustawodawczej (orzeczenie ETPC z dnia 18 maja 1999 r. w sprawie Ninn-Hansen przeciwko Danii, CE:ECHR:1999:0518DEC002897295, s. 19 i przytoczone tam orzecznictwo).

127 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem ETPC w celu ustalenia, czy sąd można uznać za „niezawisły” w rozumieniu wspomnianego art. 6 ust. 1 EKPC, należy zwrócić uwagę między innymi na sposób powoływania jego członków i długość ich kadencji, na istnienie gwarancji chroniących ich przed naciskami z zewnątrz oraz na to, czy dany organ przejawia oznaki niezależności (orzeczenie ETPC z dnia 6 listopada 2018 r. w sprawie Ramos Nunes de

Carvalho e Sá przeciwko Portugalii, CE:ECHR:2018:1106JUD005539113, § 144 i przytoczone tam orzecznictwo), przy czym w tym ostatnim względzie sprecyzowano, że stawką jest samo zaufanie, jakie każdy sąd powinien budzić w jednostkach w społeczeństwie demokratycznym (zob. podobnie orzeczenie ETPC z dnia 21 czerwca 2011 r. w sprawie Fruni przeciwko Słowacji, CE:ECHR:2011:0621JUD000801407, § 141).

128 Co się tyczy przesłanki „bezstronności” w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPC, ową bezstronność można, także zgodnie z utrwalonym orzecznictwem ETPC, oceniać w różny sposób, mianowicie poprzez podejście subiektywne, uwzględniające osobiste przekonania i zachowanie sędziego, tj. poprzez zbadanie, czy wykazał on stronniczość lub osobiste uprzedzenia w danej sprawie, jak również poprzez obiektywne podejście polegające na ustaleniu, czy sąd zapewnia, w szczególności z uwagi na swój skład, gwarancje wystarczające do wykluczenia wszelkich uzasadnionych wątpliwości co do jego bezstronności. Jeśli chodzi o obiektywną ocenę, polega ona na zadaniu sobie pytania, czy niezależnie od indywidualnego zachowania sędziego, pewne weryfikowalne fakty dają podstawy do podejrzeń co do jego stronniczości. W tym zakresie nawet pozory mogą mieć znaczenie. Również tutaj stawką jest zaufanie, jakie w społeczeństwie demokratycznym sądy powinny budzić w jednostkach, poczynając od stron postępowania (zob. w szczególności orzeczenia ETPC: z dnia 6 maja 2003 r. w sprawie Kleyn i in. przeciwko Niderlandom, CE:ECHR:2003:0506JUD003934398, § 191 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 6 listopada 2018 r. w sprawie Ramos Nunes de Carvalho e Sá przeciwko Portugalii, CE:ECHR:2018:1106JUD005539113, §§ 145, 147, 149 i przytoczone tam orzecznictwo).

129 Jak wielokrotnie podkreślał ETPC, pojęcia niezawisłości i obiektywnej bezstronności są ze sobą ściśle powiązane, co z reguły prowadzi do ich wspólnego badania (zob. w szczególności orzeczenia ETPC: z dnia 6 maja 2003 r. w sprawie Kleyn i in. przeciwko Niderlandom, CE:ECHR:2003:0506JUD003934398, § 192 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 6 listopada 2018 r. w sprawie Ramos Nunes de Carvalho e Sá przeciwko Portugalii, CE:ECHR:2018:1106JUD005539113, § 150 i przytoczone tam orzecznictwo). Zgodnie z orzecznictwem ETPC przy dokonywaniu oceny, czy istnieją podstawy do obaw, że te wymogi niezawisłości lub obiektywnej bezstronności nie zostaną w danej sprawie spełnione, bierze się pod uwagę punkt widzenia strony, choć nie odgrywa on decydującej roli. Decydującym czynnikiem jest to, czy dane obawy można uznać za obiektywnie uzasadnione (zob. w szczególności orzeczenia ETPC: z dnia 6 maja 2003 r. w sprawie Kleyn i in. przeciwko Niderlandom, CE:ECHR:2003:0506JUD003934398, §§ 193, 194 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 6 listopada 2018 r. w sprawie Ramos Nunes de Carvalho e Sá przeciwko Portugalii, CE:ECHR:2018:1106JUD005539113, §§ 147, 152 i przytoczone tam orzecznictwo).

130 W tym zakresie ETPC stale podkreśla, że chociaż zasada rozdziału władzy wykonawczej i sędziowskiej nabiera coraz większego znaczenia w jego orzecznictwie, to ani art. 6, ani żadne inne postanowienie EKPC nie narzuca państwu określonego modelu ustrojowego regulującego w taki czy inny sposób stosunki i interakcje między poszczególnymi organami władzy państwowej, ani też nie zobowiązuje tych państw do zastosowania się do tego czy innego teoretycznego wzorca konstytucyjnego odnoszącego się do dopuszczalnych granic takich interakcji. Wszystko sprowadza się do tego, czy w danej sprawie zostały spełnione wymogi EKPC (zob. w szczególności orzeczenia ETPC: z dnia 6 maja 2003 r. w sprawie Kleyn i in. przeciwko Niderlandom, CE:ECHR:2003:0506JUD003934398, § 193 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 9 listopada 2006 r. w sprawie Sacilor Lormines przeciwko Francji,

CE:ECHR:2006:1109JUD006541101, § 59; a także z dnia 18 października 2018 r. w sprawie Thiam przeciwko Francji, CE:ECHR:2018:1018JUD008001812, § 62 i przytoczone tam orzecznictwo).

131 W niniejszych sprawach wątpliwości wyrażone przez sąd odsyłający dotyczą zasadniczo tego, czy w świetle przepisów krajowych dotyczących utworzenia konkretnego organu, takiego jak Izba Dyscyplinarna, i określających w szczególności przysługującą mu właściwość, jego skład oraz warunki i zasady powoływania zasiadających w nim sędziów, a także warunków i zasad, na jakich zostali powołani mający w nim zasiadać sędziowie, taki organ i jego członkowie spełniają wymogi niezawisłości i bezstronności, które sąd musi spełniać na mocy art. 47 karty praw podstawowych, gdy orzeka w sporze, w którym jednostka powołuje się, jak w niniejszym wypadku, na naruszenie względem niej prawa Unii.

132 Rozstrzygnięcie tej kwestii będzie należało ostatecznie do sądu odsyłającego, po dokonaniu przez niego niezbędnych w tym celu ustaleń. Należy bowiem przypomnieć, że art. 267 TFUE nie upoważnia Trybunału do stosowania przepisów prawa Unii w określonej sprawie, lecz wyłącznie do orzekania w kwestii wykładni traktatów oraz aktów przyjętych przez instytucje Unii. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem w ramach ustanowionej w tym postanowieniu współpracy sądowej Trybunał może jednak, na podstawie informacji zawartych w aktach sprawy, dostarczyć sądowi krajowemu elementów wykładni prawa Unii, które mogą być dla niego przydatne przy dokonywaniu oceny skutków wywieranych przez dany przepis tego prawa (wyrok z dnia 16 lipca 2015 r., CEZ Razpredelenie Byłgarija, C-83/14, EU:C:2015:480, pkt 71 i przytoczone tam orzecznictwo).

133 W tym względzie i w odniesieniu do samych okoliczności, w jakich doszło do powołania członków Izby Dyscyplinarnej, należy na wstępie sprecyzować, że sam fakt, iż są oni powoływani przez Prezydenta RP, nie może powodować zależności owych członków od tego organu ani budzić wątpliwości co do ich bezstronności, jeżeli po powołaniu osoby te nie podlegają żadnej presji i nie otrzymują zaleceń podczas wykonywania swoich obowiązków (zob. podobnie wyrok z dnia 31 stycznia 2013 r., D. i A., C-175/11, EU:C:2013:45, pkt 99; a także orzeczenia ETPC: z dnia 28 czerwca 1984 r. w sprawie Campbell i Fell przeciwko Zjednoczonemu Królestwu, CE:ECHR:1984:0628JUD000781977, § 79; z dnia 2 czerwca 2005 r. w sprawie Zolotas przeciwko Grecji, CE:ECHR:2005:0602JUD003824002, §§ 24, 25; z dnia 9 listopada 2006 r. w sprawie Sacilor Lormines przeciwko Francji, CE:ECHR:2006:1109JUD006541101, § 67; a także z dnia 18 października 2018 r. w sprawie Thiam przeciwko Francji, CE:ECHR:2018:1018JUD008001812, § 80 i przytoczone tam orzecznictwo).

134 Pozostaje jednak konieczne upewnienie się, że materialne warunki oraz zasady proceduralne odnoszące się do decyzji o powołaniu tych członków są sformułowane w sposób nieprowadzący do powstania w przekonaniu jednostek uzasadnionych wątpliwości co do niezależności danych sędziów od czynników zewnętrznych oraz ich neutralności względem ścierających się przed nimi interesów po tym, jak zostaną oni powołani [zob. analogicznie wyrok z dnia 24 czerwca 2019 r., Komisja/Polska (Niezależność Sądu Najwyższego), C-619/18, EU:C:2019:531, pkt 111].

135 W tym względzie szczególnie ważne jest to, by te warunki i zasady zostały opracowane w taki sposób, aby spełniały wymogi przypomniane w pkt 125 niniejszego wyroku.

136 W niniejszym wypadku należy zauważyć, że art. 30 nowej ustawy o Sądzie Najwyższym określa wszystkie warunki, jakie musi spełnić osoba, aby mogła zostać powołana do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego tego sądu. Ponadto na podstawie art. 179 Konstytucji i art. 29 nowej ustawy o Sądzie Najwyższym sędziowie Izby Dyscyplinarnej są, podobnie jak sędziowie mający zasiadać w innych izbach tego sądu, powoływani przez Prezydenta RP na wniosek KRS, czyli organu, któremu na mocy art. 186 Konstytucji powierzono zadanie stania na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów.

137 Interwencja takiego organu w kontekście procesu powoływania sędziów może zaś, co do zasady, przyczynić się do obiektywizacji tego procesu [zob. analogicznie wyrok z dnia 24 czerwca 2019 r., Komisja/Polska (Niezależność Sądu Najwyższego), C-619/18, UE:C:2019:531, pkt 115; zob. również, podobnie, orzeczenie ETPC z dnia 18 października 2018 r. w sprawie Thiam przeciwko Francji, CE:ECHR:2018:1018JUD008001812, §§ 81, 82]. W szczególności uzależnienie samej możliwości powołania sędziego Sądu Najwyższego przez Prezydenta RP od istnienia rekomendacji KRS w tym zakresie może w sposób obiektywny określić ramy uznania, jakim dysponuje Prezydent RP przy wykonywaniu powierzonej mu w ten sposób prerogatywy.

138 Może być tak jednak wyłącznie, w szczególności, pod warunkiem, że sam ten organ będzie wystarczająco niezależny od władzy ustawodawczej i wykonawczej oraz od organu, któremu ma przedłożyć taki wniosek o powołanie [zob. analogicznie wyrok z dnia 24 czerwca 2019 r., Komisja/Polska (Niezależność Sądu Najwyższego), C-619/18, EU:C:2019:531, pkt 116].

139 Stopień niezależności KRS od władzy ustawodawczej i wykonawczej przy wykonywaniu zadań powierzonych jej przez ustawodawstwo krajowe jako organowi, któremu na mocy art. 186 Konstytucji powierzono misję stania na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów, może mieć bowiem znaczenie przy dokonywaniu oceny, czy wyłonieni przez nią sędziowie będą w stanie spełnić wymogi niezawisłości i bezstronności wynikające z art. 47 karty praw podstawowych.

140 Do sądu odsyłającego będzie należało ustalenie – na podstawie wszystkich okoliczności zarówno faktycznych, jak i prawnych, dotyczących zarazem okoliczności, w jakich członkowie KRS zostali wybrani, oraz sposobu, w jaki organ ten konkretnie wypełnia wyznaczoną mu rolę – czy KRS daje wystarczające gwarancje niezależności od organów władzy ustawodawczej i wykonawczej.

141 Sąd odsyłający powołuje się na szereg czynników, które jego zdaniem mogą wzbudzać wątpliwości co do niezależności KRS.

142 W tym względzie, o ile pojedynczo każdy z wyróżnionych w ten sposób przez ten sąd czynników może sam w sobie nie podlegać krytyce i wchodzić w tym wypadku w zakres kompetencji państw członkowskich oraz dokonywanych przez nie wyborów, o tyle ich zbieg, w połączeniu z okolicznościami, w jakich wyborów tych dokonano, może jednak prowadzić do powzięcia wątpliwości co do niezależności organu biorącego udział w procedurze powoływania sędziów, nawet jeżeli taki wniosek nie nasuwałby się, gdyby czynniki te były rozpatrywane oddzielnie.

143 Przyjąwszy takie zastrzeżenie, należy wskazać, że wśród czynników wymienionych przez sąd odsyłający istotne do celów takiej całościowej oceny mogą okazać się następujące

okoliczności: po pierwsze, okoliczność, że KRS w nowym składzie została utworzona w drodze skrócenia trwającej cztery lata kadencji członków wcześniej wchodzących w skład tego organu; po drugie, okoliczność, że chociaż 15 członków KRS wybieranych spośród sędziów było wcześniej wyłanianych przez środowisko sędziowskie, to obecnie są oni desygnowani przez organ władzy ustawodawczej spośród kandydatów, którzy mogą być zgłaszani przez grupę 2000 obywateli lub 25 sędziów, co sprawia, że taka reforma prowadzi do zwiększenia liczby członków KRS z nadania sił politycznych lub przez nie wybranych do 23 z 25 członków, których liczy ten organ; a także, po trzecie, występowanie ewentualnych nieprawidłowości, jakimi mógł zostać dotknięty proces powoływania niektórych członków KRS w nowym składzie – nieprawidłowości, o których wspomina sąd odsyłający i których weryfikacji sąd ten będzie zobowiązany dokonać, jeśli zajdzie tego potrzeba.

144 Do celów rzeczowej całościowej oceny sąd odsyłający może także zasadnie uwzględnić sposób, w jaki wspomniany organ wypełnia swoje konstytucyjne zadanie stania na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów oraz wykonuje swoje poszczególne kompetencje, a w szczególności, czy czyni to w sposób, który może podać w wątpliwość jego niezależność od władzy ustawodawczej i wykonawczej.

145 Ponadto i z uwagi na to, że – jak wynika z akt sprawy, którymi dysponuje Trybunał – decyzje Prezydenta RP w sprawach powołania sędziów Sądu Najwyższego nie mogą być przedmiotem kontroli sądowej, do sądu odsyłającego należy ustalenie, czy sposób, w jaki ustawa o KRS określa w swym art. 44 ust. 1 i 1a zakres odwołania, które przysługuje od uchwały KRS obejmującej rozstrzygnięcia w przedmiocie wniosku o powołanie do pełnienia urzędu sędziego tego sądu, umożliwi zapewnienie skutecznej kontroli sądowej takich uchwał, przynajmniej w zakresie pozwalającym na ustalenie, że nie doszło do przekroczenia uprawnień lub nadużycia władzy, naruszenia prawa lub popełnienia oczywistego błędu w ocenie (zob. podobnie orzeczenie ETPC z dnia 18 października 2018 r. w sprawie Thiam przeciwko Francji, CE:ECHR:2018:1018JUD008001812, §§ 25, 81).

146 Niezależnie od przeprowadzenia tego badania dotyczącego okoliczności, w jakich zostali powołani nowi sędziowie Izby Dyscyplinarnej, oraz roli odgrywanej w tym zakresie przez KRS, sąd odsyłający może zostać skłoniony – dla celów ustalenia, czy ten organ sądowy i jego członkowie spełniają wymogi niezawisłości i bezstronności wynikające z art. 47 karty praw podstawowych – do wzięcia pod uwagę także innych czynników charakteryzujących wspomniany organ w sposób bardziej bezpośredni.

147 Dotyczy to, po pierwsze, podkreślonej przez sąd odsyłający okoliczności, że takiemu organowi w sposób szczególny przyznano, na podstawie art. 27 § 1 nowej ustawy o Sądzie Najwyższym, wyłączną właściwość w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych dotyczących sędziów Sądu Najwyższego oraz z zakresu przeniesienia sędziego Sądu Najwyższego w stan spoczynku, w których to sprawach dotychczas rozstrzygały sądy powszechne.

148 Choć ta okoliczność nie jest jako taka rozstrzygająca, to należy jednak przypomnieć, w szczególności jeżeli chodzi o sprawy z zakresu przeniesienia sędziego Sądu Najwyższego w stan spoczynku, takie jak sprawy w postępowaniu głównym, że ich przydzielenie Izbie Dyscyplinarnej nastąpiło równoległe z przyjęciem, szeroko kontestowanym, przepisów nowej ustawy o Sądzie Najwyższym przewidujących obniżenie wieku przejścia w stan spoczynku sędziów Sądu Najwyższego i zastosowanie owego środka wobec urzędujących sędziów tego sądu oraz przyznających Prezydentowi RP dyskrecjonalne prawo do przedłużenia czynnej

służby sędziów rzeczonoego sądu po ukończeniu przez nich nowo określonego wieku przejścia w stan spoczynku.

149 W tym względzie należy zaś przypomnieć, że w wyroku z dnia 24 czerwca 2019 r., Komisja/Polska (Niezależność Sądu Najwyższego) (C-619/18, EU:C:2019:531), Trybunał stwierdził, iż z powodu przyjęcia wspomnianych środków Rzeczpospolita Polska naruszyła nieusuwalność i niezawisłość sędziów Sądu Najwyższego i uchybiła zobowiązaniom ciążącym na niej na mocy art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE.

150 Po drugie, w takim kontekście należy również zwrócić uwagę na podkreślaną przez sąd odsyłający okoliczność, że na podstawie art. 131 nowej ustawy o Sądzie Najwyższym w skład Izby Dyscyplinarnej mogą wchodzić wyłącznie nowo powołani sędziowie, z wykluczeniem tym samym sędziów pełniących już urząd na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego.

151 Po trzecie, należy zauważyć, że chociaż Izba Dyscyplinarna została utworzona jako izba Sądu Najwyższego, to w odróżnieniu od pozostałych izb wchodzących w skład tego sądu wydaje się ona posiadać – co wynika zwłaszcza z art. 20 nowej ustawy o Sądzie Najwyższym – szczególnie wysoki stopień autonomii w ramach tego sądu.

152 O ile każda z różnych okoliczności wskazanych w pkt 147–151 niniejszego wyroku nie może z pewnością sama w sobie i rozpatrywana odrębnie prowadzić do podania w wątpliwość niezależności organu takiego jak Izba Dyscyplinarna, o tyle ich zbieg mógłby prowadzić do innego wniosku, zwłaszcza gdyby wspomniane wyżej badanie dotyczące KRS miało ujawnić brak niezależności tego organu od władzy ustawodawczej i wykonawczej.

153 Tak więc do sądu odsyłającego będzie należało przeprowadzenie oceny, z uwzględnieniem w razie potrzeby konkretnych powodów lub celów, które będą podnoszone przed tym sądem w celu uzasadnienia niektórych ze spornych środków, czy zbieg czynników wymienionych w pkt 143–151 niniejszego wyroku i wszystkich innych należycie wykazanych istotnych okoliczności, o których sąd ten poweźmie wiadomość, może wzbudzić w przekonaniu jednostek uzasadnione wątpliwości co do niezależności Izby Dyscyplinarnej od czynników zewnętrznych, w szczególności od bezpośrednich lub pośrednich wpływów władzy ustawodawczej i wykonawczej, oraz jej neutralności względem ścierających się przed nią interesów, i prowadzić w ten sposób do braku przejawiania przez ten organ oznak niezależności lub bezstronności, co mogłoby podważyć zaufanie, jakie sądownictwo powinno budzić w jednostkach w społeczeństwie demokratycznym.

154 Gdyby sąd ten doszedł do wniosku, że tak właśnie jest, oznaczałoby to, że taki organ nie spełniałby wymogów wypływających z art. 47 karty praw podstawowych i z art. 9 ust. 1 dyrektywy 2000/78, ponieważ nie stanowiłby niezależnego i bezstronnego sądu w rozumieniu pierwszego z tych przepisów.

155 Na wypadek takiej ewentualności sąd odsyłający dąży także do ustalenia, czy zasada pierwszeństwa prawa Unii nakłada na niego obowiązek odmowy zastosowania przepisów krajowych, które zastrzegają dla wspomnianego organu właściwość w sprawach, w których toczą się postępowania główne.

156 W celu udzielenia odpowiedzi na to pytanie należy przypomnieć, że prawo Unii charakteryzuje się tym, iż pochodzi z niezależnego źródła, jakie stanowią traktaty, że ma pierwszeństwo przed prawem państw członkowskich oraz że wiele przepisów mających

zastosowanie do obywateli państw członkowskich i do samych tych państw jest bezpośrednio skutecznymi. Owe podstawowe cechy prawa Unii doprowadziły do powstania ustrukturyzowanej sieci zasad, przepisów i wzajemnie zależnych od siebie stosunków prawnych wiążących wzajemnie samą Unię i jej państwa członkowskie, jak również te państwa między sobą [opinia 1/17 (Umowa CETA UE–Kanada) z dnia 30 kwietnia 2019 r., EU:C:2019:341, pkt 109 i przytoczone tam orzecznictwo].

157 Zasada pierwszeństwa prawa Unii ustanawia prymat prawa Unii nad prawem państw członkowskich (wyrok z dnia 24 czerwca 2019 r., Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, pkt 53 i przytoczone tam orzecznictwo).

158 Zasada ta nakłada zatem na wszystkie organy państw członkowskich obowiązek zapewnienia pełnej skuteczności różnych norm prawa Unii, a prawo państw członkowskich nie może mieć wpływu na skuteczność przyznaną tym różnym normom w obrębie terytorium tych państw (wyrok z dnia 24 czerwca 2019 r., Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, pkt 54 i przytoczone tam orzecznictwo).

159 W tym względzie należy w szczególności przypomnieć, że zasada wykładni zgodnej prawa wewnętrznego, na podstawie której sąd krajowy jest zobowiązany do dokonywania wykładni prawa krajowego w możliwie największym zakresie zgodnej z prawem Unii, jest nierozłącznie związana z systemem traktatów, gdyż pozwala sądom krajowym na zapewnienie, w ramach ich właściwości, pełnej skuteczności prawa Unii przy rozpoznawaniu zawisłych przed nimi sporów (wyrok z dnia 24 czerwca 2019 r., Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, pkt 55 i przytoczone tam orzecznictwo).

160 Ponadto zgodnie z zasadą pierwszeństwa w razie niemożności dokonania wykładni uregulowania krajowego w sposób zgodny z wymogami określonymi w prawie Unii sąd krajowy, do którego należy w ramach jego kompetencji stosowanie przepisów prawa Unii, jest zobowiązany zapewnić pełną ich skuteczność, w razie potrzeby nie stosując, z własnej inicjatywy, wszelkich sprzecznych z nimi przepisów prawa krajowego, także późniejszych, bez konieczności żądania uprzedniego uchylecia tych przepisów w drodze ustawodawczej lub w jakimkolwiek innym trybie konstytucyjnym ani bez konieczności oczekiwania na takie uchylene (wyrok z dnia 24 czerwca 2019 r., Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, pkt 58 i przytoczone tam orzecznictwo).

161 W tym względzie każdy sąd krajowy orzekający w ramach swoich kompetencji ma, ściślej rzecz ujmując, jako organ państwa członkowskiego, obowiązek odstąpić od stosowania wszelkiego przepisu prawa krajowego sprzecznego z bezpośrednio skutecznym przepisem prawa Unii w ramach toczącego się przed tym sądem sporu (wyrok z dnia 24 czerwca 2019 r., Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, pkt 61 i przytoczone tam orzecznictwo).

162 Co się tyczy art. 47 karty praw podstawowych, z utrwalonego orzecznictwa wynika, że postanowienie to jest samo w sobie wystarczające i nie potrzebuje doprecyzowania w przepisach prawa Unii lub prawa krajowego, aby przyznać jednostkom prawo, na które mogą się one bezpośrednio powoływać (wyroki: z dnia 17 kwietnia 2018 r., Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, pkt 78; z dnia 29 lipca 2019 r., Torubarov, C-556/17, EU:C:2019:626, pkt 56).

163 Powyższe dotyczy także art. 9 ust. 1 dyrektywy 2000/78, ponieważ, jak zostało przypomniane w pkt 80 niniejszego wyroku, przewidując, że państwa członkowskie powinny

zapewnić, aby wszystkie osoby, które uważają się za pokrzywdzone w związku z naruszeniem wobec nich zasady równego traktowania, której dotyczy ta dyrektywa, miały możliwość dochodzenia swych praw, przepis ten wyraźnie potwierdza prawo do skutecznego środka prawnego w rozpatrywanej dziedzinie. W istocie, wdrażając dyrektywę 2000/78, państwa członkowskie są zobowiązane do przestrzegania art. 47 karty podstawowych, a cechy środka odwoławczego przewidzianego w art. 9 ust. 1 tej dyrektywy muszą być zatem określone zgodnie z tym postanowieniem (zob. podobnie wyrok z dnia 29 lipca 2019 r., *Torubarov*, C-556/17, EU:C:2019:626, pkt 55, 56).

164 W rezultacie w przypadku wskazanym w pkt 160 niniejszego wyroku sąd krajowy powinien, w ramach swoich kompetencji, zapewnić ochronę prawną przysługującą jednostkom na podstawie art. 47 karty praw podstawowych i art. 9 ust. 1 dyrektywy 2000/78 oraz zagwarantować pełną skuteczność tych artykułów, w razie konieczności poprzez odstąpienie od stosowania wszelkich przepisów prawa krajowego, które stoją z nimi w sprzeczności (zob. podobnie wyrok z dnia 17 kwietnia 2018 r., *Egenberger*, C-414/16, EU:C:2018:257, pkt 79).

165 Tymczasem przepis krajowy, który przyznawałby wyłączną właściwość do rozpoznania sporu, w którym jednostka powołuje się – jak ma to miejsce w niniejszym wypadku – na prawo wynikające z prawa Unii, określonego organowi, który nie spełnia wpływających z art. 47 karty praw podstawowych wymogów niezawisłości i bezstronności, pozbawiłby uprawnioną osobę skutecznego środka odwoławczego w rozumieniu tego postanowienia i art. 9 ust. 1 dyrektywy 2000/78 oraz naruszałby istotę prawa do skutecznego środka prawnego ustanowioną w art. 47 tej karty (zob. podobnie wyrok z dnia 29 lipca 2019 r., *Torubarov*, C-556/17, EU:C:2019:626, pkt 72).

166 Wynika stąd, że gdy okazuje się, iż przepis krajowy zastrzega właściwość do rozpoznania sporu takiego jak ten w postępowaniu głównym na rzecz organu, który nie spełnia wymogów niezawisłości lub bezstronności ustanowionych w prawie Unii, w szczególności w art. 47 karty praw podstawowych, inny organ, przed który wniesiono taki spór, ma obowiązek, w celu zagwarantowania skutecznej ochrony sądowej w rozumieniu tego art. 47 i w myśl zasady lojalnej współpracy zapisanej w art. 4 ust. 3 TUE, odstąpić od stosowania tego przepisu krajowego, ażeby spór ten mógł zostać rozpatrzony przez sąd, który spełnia powyższe wymogi i który byłby właściwy w danej dziedzinie, gdyby wspomniany przepis nie stał temu na przeszkodzie, czyli co do zasady sąd, który był do tego właściwy zgodnie z przepisami obowiązującymi przed wprowadzeniem zmiany ustawodawczej przyznającej tę właściwość organowi niespełniającemu wskazanych powyżej wymogów (zob. analogicznie wyroki: z dnia 22 maja 2003 r., *Connect Austria*, C-462/99, EU:C:2003:297, pkt 42; a także z dnia 2 czerwca 2005 r., *Koppensteiner*, C-15/04, EU:C:2005:345, pkt 32–39).

167 Co się tyczy ponadto art. 2 i 19 TUE – postanowień, do których także odnoszą się pytania skierowane do Trybunału przez sąd odsyłający, należy przypomnieć, że art. 19 TUE, w którym skonkretyzowano zasadę państwa prawnego wyrażoną w art. 2 TUE, powierza sądom państw członkowskich i Trybunałowi zadanie zapewnienia pełnego stosowania prawa Unii we wszystkich państwach członkowskich, jak również ochrony sądowej praw, jakie jednostki wywodzą z tego prawa [wyrok z dnia 24 czerwca 2019 r., *Komisja/Polska (Niezależność Sądu Najwyższego)*, C-619/18, EU:C:2019:531, pkt 47 i przytoczone tam orzecznictwo].

168 Zasada skutecznej ochrony sądowej praw, jakie jednostki wywodzą z prawa Unii, do której odnosi się art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, stanowi zaś zasadę ogólną prawa Unii, znajdującą obecnie potwierdzenie w art. 47 karty praw podstawowych, co oznacza, że pierwsze z tych postanowień nakłada na wszystkie państwa członkowskie obowiązek ustanowienia środków niezbędnych do zapewnienia skutecznej ochrony prawnej w dziedzinach objętych prawem Unii w rozumieniu w szczególności drugiego z przywołanych postanowień [zob. podobnie wyrok z dnia 24 czerwca 2019 r., Komisja/Polska (Niezależność Sądu Najwyższego), C-619/18, EU:C:2019:531, pkt 49, 54 i przytoczone tam orzecznictwo].

169 W tych okolicznościach odrębna analiza art. 2 i art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, która mogłaby jedynie potwierdzić wniosek przedstawiony już w pkt 153 i 154 niniejszego wyroku, nie wydaje się konieczna z punktu widzenia udzielenia odpowiedzi na pytania sądu odsyłającego i rozstrzygnięcia zawisłych przed nim spraw.

170 Wreszcie w niniejszym wypadku nie ma też potrzeby, by Trybunał dokonał wykładni art. 267 TFUE, również wspomnianego przez sąd odsyłający w jego pytaniach. W postanowieniu odsyłającym sąd ten nie zawarł bowiem żadnego wyjaśnienia co do powodów, dla których wykładnia tego artykułu mogłaby okazać się istotna dla rozstrzygnięcia kwestii, o których sąd ten ma orzec w sprawach w postępowaniach głównych. Ponadto, w każdym wypadku, wykładnia art. 47 karty praw podstawowych i art. 9 ust. 1 dyrektywy 2000/78, której dokonano w pkt 114–154 niniejszego wyroku, wystarcza, aby udzielić temu sądowi wyjaśnień, które mogą być pomocne w perspektywie orzeczeń, jakie ma on wydać we wspomnianych sprawach.

171 Zważywszy na ogół powyższych rozważań, odpowiedź na pytania drugie i trzecie w sprawach C-624/18 i C-625/18 winna brzmieć następująco:

– Artykuł 47 karty praw podstawowych i art. 9 ust. 1 dyrektywy 2000/78 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie temu, by spory dotyczące stosowania prawa Unii mogły należeć do wyłącznej właściwości organu niestanowiącego niezależnego i bezstronnego sądu w rozumieniu pierwszego z tych przepisów. Do tej ostatniej sytuacji dochodzi wówczas, gdy obiektywne okoliczności, w jakich został utworzony dany organ, oraz jego cechy, a także sposób, w jaki zostali powołani jego członkowie, mogą wzbudzić w przekonaniu jednostek uzasadnione wątpliwości co do niezależności tego organu od czynników zewnętrznych, w szczególności od bezpośrednich lub pośrednich wpływów władzy ustawodawczej i wykonawczej, oraz jego neutralności względem ścierających się przed nim interesów, i prowadzić w ten sposób do braku przejawiania przez ten organ oznak niezależności lub bezstronności, co mogłoby podważyć zaufanie, jakie sądownictwo powinno budzić w tych jednostkach w społeczeństwie demokratycznym. Do sądu odsyłającego należy ustalenie, przy wzięciu pod uwagę wszystkich istotnych informacji, którymi dysponuje, czy jest tak w przypadku organu takiego jak Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego.

– W razie gdyby tak było, zasadę pierwszeństwa prawa Unii należy interpretować w ten sposób, że zobowiązuje ona sąd odsyłający do odstąpienia od stosowania przepisu prawa krajowego zastrzegającego dla takiego organu właściwość do rozpoznania sporów w postępowaniu głównym, ażeby spory te mogły zostać rozpatrzone przez sąd, który spełnia wyżej wskazane wymogi niezależności i bezstronności i który byłby właściwy w danej dziedzinie, gdyby ów przepis nie stał temu na przeszkodzie.

W przedmiocie kosztów

172 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

- 1) **Nie ma już podstaw do udzielenia odpowiedzi na pytania zadane przez Izbę Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego (Polska) w sprawie C-585/18 oraz na pierwsze z pytań zadanych przez ten sąd w sprawach C-624/18 i C-625/18.**
- 2) **Drugie i trzecie z pytań zadanych przez wspomniany sąd w sprawach C-624/18 i C-625/18 wymagają następującej odpowiedzi:**

Artykuł 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej i art. 9 ust. 1 dyrektywy Rady 2000/78/WE z dnia 27 listopada 2000 r. ustanawiającej ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie temu, by spory dotyczące stosowania prawa Unii mogły należeć do wyłącznej właściwości organu niestanowiącego niezależnego i bezstronnego sądu w rozumieniu pierwszego z tych przepisów. Do tej ostatniej sytuacji dochodzi wówczas, gdy obiektywne okoliczności, w jakich został utworzony dany organ, oraz jego cechy, a także sposób, w jaki zostali powołani jego członkowie, mogą wzbudzić w przekonaniu jednostek uzasadnione wątpliwości co do niezależności tego organu od czynników zewnętrznych, w szczególności od bezpośrednich lub pośrednich wpływów władzy ustawodawczej i wykonawczej, oraz jego neutralności względem ścierających się przed nim interesów, i prowadzić w ten sposób do braku przejawiania przez ten organ oznak niezależności lub bezstronności, co mogłoby podważyć zaufanie, jakie sądownictwo powinno budzić w jednostkach w społeczeństwie demokratycznym. Do sądu odsyłającego należy ustalenie, przy wzięciu pod uwagę wszystkich istotnych informacji, którymi dysponuje, czy jest tak w przypadku organu takiego jak Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego.

W razie gdyby tak było, zasadę pierwszeństwa prawa Unii należy interpretować w ten sposób, że zobowiązuje ona sąd odsyłający do odstąpienia od stosowania przepisu prawa krajowego zastrzegającego dla takiego organu właściwość do rozpoznania sporów w postępowaniu głównym, ażeby spory te mogły zostać rozpatrzone przez sąd, który spełnia wyżej wskazane wymogi niezależności i bezstronności i który byłby właściwy w danej dziedzinie, gdyby ów przepis nie stał temu na przeszkodzie.

Podpisy